

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1092

22. OŽUJKA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Obilježen praznik hrvatske zajednice

**»Nek nas Josipov
zagovor i primjer ohrabri«**

SADRŽAJ

4

Potpisan Sporazum o suradnji Bjelovarsko-bilogorske županije i HNV-a
Potpora projektima i programima

10

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini
Zašto nema mjesta za simbole hrvatske zajednice u javnom prostoru?

12

Violeta Jovanović,
izvršna direktorica NALED-a
Iza nas su važne reforme

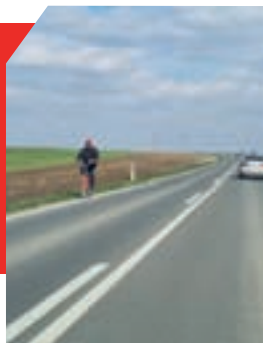
18

Potpora Hrvatske Hrvatima u Srbiji
Različite stipendije za studente

22

Biciklistička staza
Mala Bosna – Subotica
Apsolutna potreba bez rješenja u najavi

33

Zrenjaninska biskupija
Mirko Štefković novi biskup

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Praznik bez zastava

Prema Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, članak 16. »obilježja nacionalnih manjina službeno se ističu za vrijeme državnih praznika Republike Srbije i utvrđenih praznika nacionalnih manjina na zgradama i u prostorijama lokalnih tijela i organizacija tijela javne vlasti na područjima na kojima je u službenoj uporabi jezik nacionalne manjine, odnosno na način utvrđen odlukom o potvrđivanju simbola«. Kako je to izgledalo 19. ožujka, slike govore više od riječi.

Z. V.

Sonta

Tavankut

Bereg

Stari Slankamen

Sot

Monoštor

Potpisan Sporazum o suradnji Bjelovarsko-bilogorske županije i HNV-a

Potpora projektima i programima

Župan Bjelovarsko-bilogorske županije **Marko Marušić** i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** potpisali su 20. ožujka u Hrvatskom domu – Matici u Subotici Sporazum o suradnji kojim će se financirati projekti i programi od interesa za Hrvate u Srbiji.

Ovo je peti potpisani sporazum nakon što je prošle godine u Subotici potpisano Pismo namjere o uspostavljanju suradnje Hrvatske zajednice županija i HNV-a kojim je određeno da će svaka od 20 županija i Grada Zagreba godišnje davati 15.000 eura za projekte i programe Vijeća.

U pismu, među ostalim, stoji kako se suradnja uspostavlja za »poboljšanje kvalitete življenja kroz stalnu financijsku potporu programima i projektima, a kojima je cilj osnažiti hrvatsku manjinsku zajednicu u domicilnim državama u ostvarivanju manjinskih prava, pogotovo etničku, vjersku, kulturnu i jezičnu samosvijest te ih učiniti punopravnim čimbenikom domicilne države«.

Potpisivanju su prisustvovali uz potpisnike pročelnica Službe ureda župana **Martina Posavac Čurić**, pomoćnik pročelnice **Darko Marčinković**, predsjednica Izvršnog odbora HNV-a **Karolina Bašić**, članica IO HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević** i član IO HNV-a zadužen za informiranje **Ninoslav Radak**.

Nakon sastanka župan Marko Marušić je rekao kako Bjelovarsko-bilogorska županija i materijalnim davanjima i moralno želi dati podršku Hrvatima koji žive u Srbiji.

»Mi smo županija koja ima 21 od ukupno 22 nacionalne manjine u Hrvatskoj i dobar je primjer suživota svih, tako da razumijemo i kulturne razlike i negujemo odnose na najvišoj razini. Razumijemo stoga i probleme Hrvata u Sr-

biji i voljeli bismo da i oni imaju bar približno takav tretman i odnos kakav imaju nacionalne manjine ne samo u našoj županiji nego i u cijeloj Hrvatskoj. Razgovarali smo s predsjednicom HNV-a o unaprjeđenju odnosa što na kulturnoj razini, što na drugim razinama kako bi i Hrvati iz Subotice i okolnih mjesta posjetili našu županiju, a isto tako naši učenici i sugrađani posjetili Hrvate ovdje. Sigurno ćemo raditi na jačanju odnosa što poslovnih što kulturnih, i želim da Hrvati ovdje znaju da i Bjelovarsko-bilogorska županija kao i cijela Hrvatska stoje uz Hrvate, a sigurno da će i četiri stipendije kao i ova doznačena sredstva pomoći HNV-u da još bolje i kvalitetnije radi«, rekao je Marušić.

Jasna Vojnić istakla je kako je »župan Marušić slijedio najbolji primjer, a to je da smo potpisali ne samo Sporazum o financijskoj potpori HNV-u nego i Sporazum o potpori i stipendiranju onih koji se školuju u Srbiji, stipendije za dva učenika i dva studenta, dvije za socijalne potrebe i dvije za izvanredne rezultate«. »Osim financijske potpore danas smo potkrijepili još jednu izuzetno važnu stvar za Hrvate u Srbiji, a to je da naši učenici i studenti rastu gdje su posijani, ostaju na ovim područjima i na taj način potpomognu Hrvate u Srbiji. Ono što uvijek naglašavamo osim financijske potpore važna nam je i moralna, psihološka potpora, boravak na ovim prostorima i župana i drugih predstavnika iz Hrvatske. Važno nam je da su nas posjetili makar na kratko i da smo razgovarali o budućoj suradnji kao što je posjet naših učenika njihovoj županiji, istraživanje njihovih prirodnih bogatstava i suradnja naših kulturnih udruga«, zaključila je Vojnić.

J. D.

Žigmanov i Vojnić na 20. općem saboru HDZ-a

Mjesec dana uoči parlamentarnih izbora u Hrvatskoj održan je 20. opći sabor Hrvatske demokratske zajednice. Među dvije tisuće izaslanika koji su se u nedjelju, 17. ožujka, okupili u Koncertnoj dvorani *Vatroslava Lisinskog* predvođeni predsjednikom HDZ-a i premijerom **Andrejom Plenkovićem** skupu su sudjelovali i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**.

Uz analizu rada između dvaju sabora, raspravljali su o temama izbornoga programa HDZ-a za parlamentarne izbore, a na početku skupa sudionike je pozdravio predsjednik DSHV-a Žigmanov.

Žigmanov je sudionicima sabora poručio kako je zajednici Hrvata u Srbiji potrebna pomoć i podrška iz Hrvatske, koju su do sada pružali i prepoznali premijer Plenković i HDZ.

»Mi smo hrvatska zajednica koja još uvijek pred sobom ima velike zadaće, zajednica koja hoće nastaviti ostvarivati svoje snove i rasti, zajednica koja je i dalje u vrtlogu silnih vjetrova, zajednica izložena i pogibeljima, zajednica kojoj je i nadalje potrebna pomoć i podrška iz Domovine. Znademo da je u vodstvu i članstvu Hrvatske demokratske zajednice imamo! U Andreju Plenkoviću, nesvakidašnjoj političkoj osobnosti, uzoru mnogima od nas, na kojega i vi, kao što smo i mi, trebate biti itekako ponosni. Stoga nam onda samo preo-

»Naši naponi da očuvamo hrvatsko ime i izgradimo perspektive za naš narod na krajnjem istoku hrvatskoga etničkog prostora čine se uspješnijim uz vašu pomoć, naša nastojanja da kvalitetno odgovaramo na izazove pred kojima se nalazimo jednostavnije se i lakše ostvaruju kada ste uz nas i s nama«, rekao je Žigmanov podsjetivši na

sve realizirane i najavljene projekte Hrvata u Srbiji koje je financirala Vlada Hrvatske.

»Ne radi se samo o šokačkim kućama – centrima lokalnih zajednica u hrvatskim naseljima s lijeve strane Dunava, koje su financirane od strane Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije te nekoliko gradova i općina, a od ove godine ćemo, zahvaljujući Vladi i premijeru Plenkoviću, prenijeti ovo iskustvo izgradnjom malih matrica u sedam naseljenih mjesta, u Bačkoj, Srijemu i Banatu, ili uspostavi i razvoju Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije, koji se ove godine već treći puta uspješno ostvaruje, uz tri puta uvećana financijska sredstva; nije riječ ni o financiranju udžbenika, besplatnom prijevozu učenika, kvotama za upis na hrvatska sveučilišta, stipendijama za studente, Hrvate koji studiraju na vojvođanskim i srbijanskim sveučilištima, novoj mjeri podrške od po našu budućnost, čini se, odsutne važnosti, koja postoji od ove akademske godine, ne maloj i redovitoj financijskoj podršci kadrovskoga snaženja te stalno rastućoj podršci području kulture Hrvata u Vojvodini. Riječ je i o uvećanoj i stalnoj političkoj podršci, osnaženoj prijateljskoj komunikaciji s ključnim čimbenicima vlasti na svim razinama državne uprave, narasloj spremnošću da nam se bude na pomoć, učestaloj vidljivosti u hrvatskim medijima, raširenom osjećaju za nas, što nas sve skupa tamo čini snažnijim, bodrijim i uspješnijim u artikuliranju naših interesa, koji se okupljaju oko napretka i razvoja hrvatske zajednice, u čemu bilježimo ne male uspjehe«, naveo je Žigmanov.

FOTO: Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji
H. R.

staje da se za isto, a na opće dobro svijetu nas Vama gospodine predsjedniče Hrvatske demokratske zajednice, dragi Andreje Plenkoviću i svima vama ovdje nazočnima preporučamo i nadalje! A mi ćemo vama s naše strane, u domenima naših naraslih moći, isto tako uzvraćati podrškama«, poručio je Žigmanov.

Predsjednik DSHV-a je pojasnio kako su zbog različitih nepovoljnosti društvenog ambijenta i ukupnih prilika u Srbiji opstojnost i razvoj Hrvata u Srbiji izvjesniji uz podršku HDZ-a.

Obilježen praznik hrvatske zajednice

»Nek nas Josipov zagovor i primjer ohrabri«

Pripadnici zajednice okupili su se na misama i domjencima u šest mjesta diljem Vojvodine: Sonti, Starčevu, Somboru, Vajskoj, Novom Sadu i Subotici

Hrvatska zajednica u Srbiji obilježila je u utorak, 19. ožujka, jedan od svojih četiriju praznika – blagdan sv. Josipa, zaštitnika hrvatskog naroda. Podsjetimo, Hrvatski je sabor daleke 1687. godine proglasio sv. Josipa, zaručnika Marije i Isusovog hranitelja, zaštitnikom Hrvatskog kraljevstva. Sukladno toj tradiciji, a odlukom Hrvatskog nacionalnog vijeća iz 2005. godine, blagdan sv. Josipa izabran je za praznik ovdašnjih Hrvata.

Program ovogodišnje proslave priređen je u više mjesta te su se pripadnici zajednice okupili na misama i domjencima u Sonti, Starčevu, Somboru, Vajskoj, Novom Sadu i Subotici. Organizatori proslave bili su Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i Demokratski savez Hrvata u Vojvodini skupa s mjesnim župama i udrugama Hrvata.

Sonta

Proslava je započela ujutro u Sonti, svetom misom u mjesnoj crkvi sv. Lovre koju je služio vlč. **Josip Kujundžić**. Misi su prisustvovala i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ* **Zlata Vasiljević**.

Da se blagdan obilježava u više mjesta, što se priređuje prvi put, bila je inicijativa DSHV-a, a prihvatile su je sve tri institucije Hrvata u Srbiji – HNV, ZKVH i NIU *Hrvatska riječ*.

Čestitka HNV-a

Hrvatsko nacionalno vijeće čestitalo je svim pripadnicima hrvatskog naroda u Srbiji praznik – blagdan sv. Josipa.

»Neka nas Josipov zagovor i primjer ohrabri u našim životima da ostanemo vjerni i pravedni u svemu dobrom što smo baštinili, a njegovo nas očinsko poslanje pouči i u današnjim vremenima odgajati i njegovati vrijednosti koje nas vode Onome koji je Put, Istina i Život. Sveti Josipe, moli za nas!«, navodi se u čestitki.

»Ove godine praznik se obilježava na šest mjesta, mislim da će se to dobro pokazati jer je jako važno da se u svakom mjestu okupe pripadnici naše zajednice, da proslave, da budu svjesni tog našeg zajedničkog blagdana i da sv. Josipa uzmemo u zaštitu i svih naših poslova, planova, svega što radimo«, izjavila je predsjednica HNV-a Jasna Vojnić.

Tijekom susreta s mjesnim Hrvatima Vojnić je podsjetila kako je Vlada Hrvatske nedavno odobrila kapitalni projekt u koji će biti uključena i Sonta te izrazila nadu da

je ovaj dan zajednice i njihovo prisustvo tamo samo početak intenzivnijeg prisustva vrha hrvatske zajednice u Sonti.

»Budući da je HNV-u Sonta dvije godine bila visoko na listi prioriteta, nadamo se da će se ove godine konačno početi realizirati i ostvarivati planovi«, dodala je Vojnić.

Starčevo

Praznik hrvatske zajednice u Srbiji – blagdan sv. Josipa obi-

lježen je i u Banatu, u Starčevu. Tim povodom u mjesnoj crkvi sv. Mauricija služena je misa koju je predvodio mons. **László Gyuris**.

Predsjednik tamošnje podružnice Udruge banatskih Hrvata **Nikola Pavlić** kaže kako ih raduje što je Starčevo

Starčevo

uvršteno u program proslave ovog praznika.

Glede predstojećih aktivnosti udruge, Pavlić kaže kako će proslaviti nadolazeći Uskrs, blagdan zaštitnika župe sv. Mauricija, tu je i božićni koncert, a moguće je da će organizirati i neke tribine.

Misi u Starčevu nazočio je i međunarodni tajnik DSHV-a **Darko Baštovanović**.

»Sveti Josip kao otac živog Boga na zemlji i zaštitnik hrvatskog naroda nastavlja živjeti među hrvatskim pukom, njegova pobožnost je na zavidnoj razini. Živa smo zajednica, ovogodišnje proslave u šest mjesta u Bačkoj, Srijemu i Banatu svjedoče o tome. DSHV, kao demokrišćanska stranka i kao jedina relevantna politička stranka Hrvata u Srbiji, pridružuje se ovim proslavama, pružamo punu potporu daljnjom komunikaciji i suradnji s Crkvom i nadamo se da će nas zagovor sv. Josipa i nadalje čuvati«, kaže Baštovanović.

Navečer je u župnom domu priređen domjenak.

Subotica

Subotica

Nije izostala ni proslava u Subotici, institucionalnom, političkom i kulturnom središtu Hrvata u Srbiji. Tim je povodom, a u okviru završnice tradicionalne devetnice sv. Josipu, sveta misa služena u crkvi sv. Roka, a predvodio ju je vlč. **Željko Šipek**, župnik župe Marija Majka Crkve u Aleksandrovu.

Među ostalim, misi su prisustvovali predsjednica Izvršnog odbora HNV-a **Karolina Bašić**, ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković** i predsjednik subotičke Podružnice DSHV-a **Mirko Ostrogonac**.

Sombor

I Hrvati u Somboru proslavili su današnji praznik hrvatske zajednice u Srbiji. Misu tim povodom u crkvi sv. Križa služio je vlč. **Josip Štefković**. Proslavi su, među ostalim, nazočili i predstavnici HNV-a i NIU *Hrvatska riječ*.

Dopredsjednik HNV-a za Sombor **Željko Šeremešić** istaknuo je važnost ovakvog načina proslave praznika, kada se slavi u više mjesta.

Sombor

»Blagdan sv. Josipa je svakako velika svetkovina, a to što dužnosnici hrvatskih institucija odlaze u manje i različite sredine proslavi daje dodatno na značaju«, kaže Šeremešić.

Nakon mise, u pastoralnoj dvorani priređen je domjenak.

Vajska

Na području Bačke blagdan sv. Josipa obilježen je i u Vajskoj, a tim je povodom misu u crkvi sv. Jurja predvodio vlč. **Goran Vilov**. Među ostalima prisustvovala joj je i v. d. ravnateljice NIU *Hrvatska riječ* **Mirjana Trkulja**.

Predstavica mjesnog HKU-a **Antun Sorgg Amalija Šimunović** ovom

je prigodom izrazila zadovoljstvo što se ovogodišnja proslava praznika hrvatske zajednice održava na više lokacija.

»Na taj način sve lokalne zajednice dobivaju na važnosti, jer ako se fokusiramo na samo jednu središnju proslavu, nisu joj svi u mogućnosti prisustvovati. Ovako nam se mnogo više sviđa, jer vidimo da na ovaj način nismo zaboravljeni ni mi u manjim selima. Ako će se ovakva praksa nastaviti, vjerujem da će svake sljedeće godine biti sve više ljudi na proslavi i da će nas sv. Josip učvrstiti u osjećaju vlastitog identiteta«, istaknula je Šimunović.

I u Vajskoj je nakon mise upriličen domjenak u pastoralnoj dvorani.

Vajska

Novi Sad

Praznik hrvatske zajednice proslavljen je i u Novom Sadu. Misu tim povodom u crkvi Imena Marijina služio je župni vikar vlč. **Nebojša Stipić**. Uslijedio je prigodni program i domjenak u Spomen domu bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu gdje je bilo riječi i o značaju sv. Josipa iz povijesnog i vjerskog aspekta, o čemu su govorili povjesničar **Damir Stanojević** i kulturni djelatnik **Marko Tucakov**. Također, nastupila je i klapa mjesnog HKPD-a **Jelačić**. Proslavi su, među ostalim, nazočili pomoćnik gradonačelnika Novog Sada **Aleksandar Petrović**, član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za informiranje **Ninoslav Radak**, predsjednik MO-a DSHV Petrovaradin –

Novi Sad **Goran Krnčević** i predsjednik Mladeži DSHV-a **Marin Piuković**.

Goran Krnčević izrazio je zadovoljstvo što je i Novi Sad jedno od mjesta gdje se obilježava ovaj praznik Hrvata u Srbiji.

»Nadamo se da će to postati tradicija, ovo je odličan način da jačamo veze među ljudima«, kazao je Krnčević.

Marin Piuković kaže kako ovakvim programom »svjedočimo da smo živa zajednica, da nas ima u različitim mjestima, da nismo centralizirani, da su nam bitni svi pripadnici zajednice«.

»Proslava se organizira tako da pripadnici naše disperzirane zajednice mogu doći do sebi najbližih mjesta te u zajedništvu proslaviti ovaj važan dan«, dodao je Piuković.

H. R.

Novi Sad

Čestitka ministra Žigmanova povodom nacionalnog praznika Hrvata u Srbiji

Hrvatska zajednica u Republici Srbiji obilježila je u utorak, 19. ožujka, jedan od svojih četiriju praznika – blagdan sv. Josipa, zaštitnika hrvatskog naroda.

Tim povodom ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Republike Srbije **Tomislav Žigmanov** uputio je čestitku pripadnicima hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji, u kojoj stoji:

»Blagdan svetog Josipa, drvodjelje iz Galileje, vjerenika Marije i Isusovog hranitelja, jedan je od četiri praznika Hrvata, koji, prema Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, obilježavaju pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji.

Odluka o tome usvojena je na sjednici Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine sredinom 2005. godine i potvrđena od strane Savjeta za nacionalne manjine. Sveti Josip je kao zaštitnik hrvatskog naroda proglašen odlukom Hrvatskog sabora iz 1687. godine.

Hrvati u Srbiji su autohton narod, koji prostore, prije svega Vojvodine, nastanjuje u migracijama, koje su se u nekoliko valova odvijale od poznog srednjeg vijeka pa sve do kraja 20. stoljeća. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine, u Republici Srbiji živi 39.107 Hrvata, što je, kao i u slučaju brojnih drugih nacionalnih manjina, kao i većinskog srpskog stanovništva, značajan demografski pad u odnosu na popis od prije deset godina.

Status nacionalne manjine Hrvati u Srbiji stekli su usvajanjem spomenutog Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina iz veljače 2002. godine, čime se svrstavaju u grupu tzv. novih nacionalnih manjina.

Više od tri četvrtine pripadnika ove nacionalne zajednice živi na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine, znatan broj ih živi u Beogradu, te u drugim većim gradovima u Srbiji. Teritorijalno su izuzetno disperzirana zajednica – ni u jednoj jedinici lokalne samouprave nisu ni u relativnoj većini. Grad Subotica njihov je obrazovni, kulturni i politički centar. Najveći dio Hrvata je rimokatoličke vjeroispovijesti.

Tijekom povijesti, Hrvati u Srbiji sačuvali su svoj nacionalni identitet, a u proteklih 20 godina su uspjeli uspostaviti respektabilnu manjinsku nacionalnu infrastrukturu.

Najrazvijenije područje rada je prostor kulture – više od 40 društava, oko 30 objavljenih knjiga, znanstveni i časopis za književnost. S ponosom ističu kako je najcitiraniji znanstvenik u Srbiji – akademik **Ivan Gutman** iz Sombora, pripadnik hrvatske zajednice.

O informiranju na hrvatskom jeziku brine tjednik *Hrvatska riječ*, dnevni informativni program na Radio-televiziji Vojvodine. Obrazovanje na hrvatskom jeziku održava se od vrtića do srednje škole, u nekoliko škola na teritoriju Grada Subotice i Monoštora, a službena uporaba hrvatskog jezika i pisma je u institucijama AP Vojvodine, Grada Subotice i oko 15 naseljenih mjesta. O svemu tome brine

Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji, a političku artikulaciju interesa provodi najjača politička stranka, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini«, navodi u svojoj čestitki ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Tomislav Žigmanov.

Čestitka DSHV-a

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini čestitao je praznik hrvatske zajednice, blagdan sv. Josipa, svim članovima i članicama stranke i svim Hrvatima i Hrvatima u Vojvodini i Srbiji.

»Vjera uz odanost moralu, rad za obitelj, spremnost za iznenadnu i upornu akciju u korist svoje vjere i dobro obitelji te sposobnost da se ne govori što bi trebalo raditi ili što bi drugi trebali raditi, nego da se zasuku rukavi i predano radi – te su sastavnice sigurno ono najvrjednije što se od Josipa može naučiti i što bi i svaki Hrvat i Hrvatica u životu morali primjenjivati«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

U priopćenju se dodaje kako će DSHV i u političkom djelovanju, vođen idealima sv. Josipa, nastojati i dalje raditi za dobro zajednice koju predstavlja. »Porobljeni istim vrijednostima neka svaki Hrvat i Hrvatica u Republici Srbiji suobliču svoje živote životu svetog Josipa«, poručuje se.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini

Zašto nema mjesta za simbole hrvatske zajednice u javnom prostoru?

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini izrazio je nezadovoljstvo i razočaranje nepoštivanjem zakona koji se tiče isticanja simbola hrvatske zajednice u povodu današnjeg praznika te zajednice – blagdana sv. Josipa. Uvidom u način primjene odredbi Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, DSHV je utvrdio kako se on, u dijelu koji regulira način isticanja simbola hrvatske zajednice u Srbiji, 19. ožujka gotovo uopće nije poštovao.

»Naime, sukladno Zakonu, 'simboli i znamenja nacionalnih manjina se službeno ističu tijekom potvrđenih praznika nacionalne manjine na zgradama i u prostorijama lokalnih tijela i organizacija s javnim ovlastima na područjima na kojima je jezik nacionalne manjine u službenoj uporabi, odnosno na način utvrđen odlukom o potvrđivanju simbola'. Na današnji dan zastava hrvatske zajednice u Republici Srbiji na zgradama i u prostorijama lokalnih tijela i organizacija na području Grada Subotice, osim na zgradi u kojoj je ured gradonačelnika i sjedište Skupštine grada, nije bilo. Nije ih bilo niti na jednoj drugoj zgradi ovoga tipa (te niti jednoj zgradi u kojima su državna javna tijela – policija, zdravstvo, škole...), a također niti na jednoj javnoj zgradi ni u jednom od 18 naselja na području grada. Tu, naravno, spadaju i naselja u kojima su Hrvati relativna ve-

ćina stanovništva – ni u njima danas, na Dan zajednice, nema (od države odobrene) zastave naše zajednice na zgradama u kojima su javna tijela. Situacija je identična i u svih 11 mjesta u kojima je propisana službenost hrvatskoga jezika u šest drugih općina/gradova u Srbiji (Sombor, Bač, Apatin, Srijemska Mitrovica, Šid, Indija). Nijedne zastave hrvatske manjine u Srbiji, naime, danas nema na službenim zgradama u Beregu, Monoštoru, Lemešu, Sonti, Plavni, Bođanima, Sotu, Batrovcima, Ljubi, Staroj Binguli ni Starom Slankamenu«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

DSHV izražava nezadovoljstvo i razočaranje ovakvim nepoštivanjem Zakona od strane predstavnika lokalnih samouprava te državnih tijela koja imaju lokalne ispostave.

»Nespremnost koja se u ovom aspektu poštivanja manjinskih prava iz godine u godinu očituje zbunjuje nas, napose iz razloga što je isticanje simbola propisano relativno davno i što spada u korpus manjinskih prava za implementaciju kojih je potrebna samo politička volja lokalnih političkih aktera i zanemariva količina tehničko-fizičkog posla. Pitamo se koja se poruka šalje građanima Srbije hrvatske nacionalnosti na njihov praznik ovim činom?«, zaključuje se u priopćenju.

H. R.

Žigmanov: Značajan napredak u zaštiti ljudskih i manjinskih prava

Izaslanstvo Srbije, koje je predvodio ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog u Vladi Srbije **Tomislav Žigmanov**, 14. i 15. ožujka predstavilo je pred Komitetom za ljudska prava Ujedinjenih naroda u Ženevi izvještaj o primjeni Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

U svojstvu šefa državne delegacije Žigmanov je istakao da je od 2017. godine, od predstavljanja prethodnog izvještaja, Srbija postigla značajan napredak u realizaciji dobijenih preporuka i unaprjeđenju i zaštiti ljudskih i manjinskih prava. Sedmogodišnje izvještajno razdoblje obilježili su reformski procesi, od izmjena Ustava u području jačanja nezavisnosti i efikasnosti pravosuđa, zakonski i strateški okvir u područjima zaštite ljudskih prava kao što su zabrana diskriminacije, zabrana torture, borba protiv zločina iz mržnje, borba protiv govora mržnje, sprječavanje nasilja u obitelji, borba protiv trgovine ljudima, do unaprjeđenja institucionalnih i sistemskih mehanizama.

Također, predstavljeni su i dalji naponi Srbije vezani za unaprjeđenje vladavine prava i borbe protiv korupcije, kao i dosljednost u poštovanju zagwarantiranih sloboda izražavanja i slobode medija, te dalje ostvarivanje ciljeva održivog razvoja, navodi se na portalu Ministarstva.

Žigmanov je zatražio od Komiteta da UNMIK izvijesti o primjeni standarda iz Međunarodnog pakta »o građanskim i političkim pravima na teritoriju AP Kosovo i Metohija i pozvao ih da izvrši uvid u stanje ljudskih prava na ovom dijelu našeg teritorija«.

Zaključio je kako »Srbija, svjesna svih postojećih izazova, ostaje opredijeljena da posvećenim, predanim i kontinuiranim radom, kroz multisektorsku suradnju, ostvaruje dalji napredak u procesu demokratizacije, ispunjavanja međunarodnih obveza i ostvarivanja najviših standarda, posebno u domeni ljudskih prava«.

Program prekogranične suradnje

Osigurana značajna sredstva i Katoličkoj Crkvi

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini ističe kako je jedan od većih iskoraka u razvoju financiranja potreba hrvatske zajednice u Srbiji od strane Vlade Hrvatske na čelu s **Andrejom Plenkovićem** uspostava i razvoj Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije. Program provodi Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije na čelu s ministrom **Šimom Erlićem**.

Osim što je izravno bio uključen u lobiranje i djelatno angažiran glede njegova ostvarenja, DSHV podsjeća kako je nekoliko puta izražavao veliko zadovoljstvo, kako samim postojanjem Programa tako i uspješnim ostvarenjem odobrenih projekata.

»Njihovom realizacijom, kako smo isticali, značajno se pridonijelo razvoju institucionalnog okvira, kulturnih i medijskih praksi, dostupnosti i kvaliteti obrazovanja te očuvanju kulturne i sakralne baštine Hrvata u Srbiji te drugih potreba Katoličke Crkve. Ujedno smo naglašavali i činjenicu da je teritorijalna disperzija realiziranih projekata uračunavala ravnomjernu zastupljenost svih područja u kojima Hrvati u Vojvodini žive«, navodi se u priopćenju predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova**.

DSHV podsjeća kako su ukupna opredijeljena sredstva za ovaj Program prve, 2022. godine bila blizu 400.000 eura, a prošle godine su uvećana za 25 % i iznosila su oko 530.000 eura. Od tih je iznosa, budući da je riječ o programima prekogranične suradnje, više od polovice bilo namijenjeno hrvatskim institucijama i organizacijama u Vojvodini. Natječaj za ovu godinu, koji je završen početkom ožujka, predvidio je sredstva u visini od milijun i pol eura. Stalni rast smo tumačili kao posljedicu pozitivnog vrednovanja uloženog truda te potvrdom da su se sve hrvatske institucije i organizacije na čelu s Hrvatskim nacionalnim vijećem dokazale kredibilnim i odgovornim partnerima u ovome Programu.

U oba dosadašnja programska ciklusa visoko su uvažavani, vrednovani i, na koncu, u značajnom broju odobravani i projekti župa ili organizacija Katoličke Crkve. Tako je 2022. godine od ukupno 20 odobrenih projekata, 7 bilo opredijeljeno za župe i organizacije Katoličke Crkve u visini od 86.800 eura, dok je podrška preostalih 13 projekata hrvatskih institucija i organizacija iznosila 160.613 eura. Preostala sredstva (oko 37 % – 147.500 eura) bila su namijenjena partnerima iz Hrvatske. U 2023. godini u Programu prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije podršku je dobilo 25 projekata, od čega je ovoga puta 6 bilo župa ili organizacija Katoličke Crkve. Visina odobrenih sredstava iznosila je 82.215 eura, dok je za 19 projekata hrvatskih institucija i organizacija bilo opredijeljeno 227.903 eura. Preostali dio – čak 217.155 eura, što iznosi 42 % ukupnih sredstava, pripao je partnerima iz Hrvatske.

Iznijeti podaci nedvosmisleno kazuju da, s jedne strane, potrebe Katoličke Crkve u Vojvodini nisu male – naprotiv, one su značajne i po opsegu i po vrsti, a s druge strane da su imale na raspolaganju financijska sredstva koja su osigurala vodeće svjetovne institucije hrvatske zajednice. Na taj način je, kako ističu u DSHV-u, još jednom snažno potvrđeno zajedničko djelovanje i jedinstvo institucionalnog okvira Hrvata u Srbiji, »vrijednost kojoj i dalje trebamo biti posvećeni te predano raditi na kontinuiranom ostvarivanju«. Također, budući da su potrebe Katoličke Crkve, osobito dijelovi koji su izravno navezani na prostore na kojima žive Hrvati, dosta velike, kako u području očuvanja materijalne crkvene baštine, tako i u području svakodnevnih izazova svjedočenja vjerskoga života, u DSHV-u vjeruju kako je sazrelo vrijeme da se usustavi i razvije podrška ovdašnjoj Katoličkoj Crkvi i njihovim hrvatskim organizacijama od strane Katoličke Crkve u Hrvata.

»Tim prije smo takvoga uvjerenja, jer se, čini se, uzorni model za jednu ovakvu programsku ideju – 'Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini' – koji realizira cijela Katolička Crkva u Hrvatskoj već 18. put netom uspješno završen, može preslikati i na Katoličku Crkvu i vjernike Hrvate i u Vojvodini. DSHV glede ostvarenja jedne takve plemenite ideje, nauma koji počiva na potrebama koje su gdjekad čak i veće negoli li Crkvi u Bosni i Hercegovini, stavlja i ovaj put svoja iskustva i druge kapacitete mjesnoj Katoličkoj Crkvi na raspolaganje«, zaključuje se u priopćenju.

H. R.

Violeta Jovanović, izvršna direktorica NALED-a

Iza nas su važne reforme

Nema lakih reformi. Naše je posao odraditi temeljno, iza svih realiziranih preporuka stoji naporan rad naših članova i tima Izvršne kancelarije NALED-a, koja danas broji oko 100 ljudi. Reforma nije završena kada se izmijeni neki zakon, ona tu tek počinje, primjenom propisa, obukom različitih tijela da ta rješenja implementiraju

Intervju vodila: Jasminka Dulić

» I de ja i vizija na kojoj je Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj nastala – da kao nezavisna udruga privrede, lokalnih samouprava i civilnog sektora potiče i trasira reforme u javnom interesu i za dobrobit cijelog društva – i danas je u srži naše organizacije i ono čime se rukovodimo. Godinama unazad pokrećemo promjene i podržavamo reforme kako bi privreda lakše poslovala, država efikasnije radila, a građani bolje živjeli. Kao neko tko je u NALED-u od samog početka, čini mi se da put koji je organizacija prešla i to što je ona danas mogu slikovito ilustrirati sljedeće brojke: za nepuna dva desetljeća narasli smo na 350 članova, više od 22.000 poduzetnika i malih biznisa okupljeno je kroz udruge u našoj organizaciji, surađujemo s više od 100 institucionalnih i međunarodnih partnera, a iza nas je oko 215 projekata ekonomskog razvoja i 620 analiza i publikacija«, objašnjava izvršna direktorica NALED-a **Violeta Jovanović** kako je nastala i što je danas, nakon 18 godina postojanja, ova organizacija.

Dodaje kako možda o NALED-u najbolje govori to kako ih vide njihovi članovi i partneri, predstavnici države i lideri međunarodne zajednice, poput ambasadora Europske unije **Emanuela Giaufreta**, koji je na njihovoj nedavno

održanoj godišnjoj konferenciji o ekonomskim reformama rekao »da organizacije kao NALED i publikacije kao što je *Siva knjiga*, s preporukama za uklanjanje birokratskih prepreka poslovanju, postavljaju jasan slijed koraka koji se mogu poduzeti kako bi se otključali potencijali Srbije i osigurati da reforme budu održive i efikasne«.

► **Kako funkcionira NALED, kako definirate najvažnije prepreke i probleme i kako formirate preporuke za njihovo rješavanje? Drugim riječima koji je put od definiranja preporuka do njihovog prihvatanja i implementacije?**

Naša ključna riječ je dijalog, a moto »zajedno činimo razliku«. Kao neovisna, nestranačka, neprofitna udruga u čijem su članstvu privatni, javni i civilni sektor, naša misija je povezati sve dijelove društva, da sinergijom identificiramo zajedničke probleme i prepreke ekonomskom razvoju. U svim prijedlozima, rješenjima s kojima izlazimo, prioritet je, kao što sam već rekla, javni interes, ali tako da on bude rezultat dijaloga i kompromisa zainteresiranih strana. Bez toga nema uspjeha. Zbog toga i u NALED-u prakticiramo javno-privatni dijalog. Tu se često lome koplja oko različitih tema, gdje privreda i lokal često vide na sasvim različit način kako neki problem treba

riješiti. Kada se složimo oko rješenja, važno je predstaviti ih javnosti i donositeljima odluka kako bismo kod njih stvorili volju da mijenjaju stvari. Jer reforme su uvijek nepopularne, naročito dok se provode. Kad se jednom završe i budu uspješne, onda ih jako brzo zaboravimo. Zato je *Siva knjiga*, čije smo 16. izdanje sa 100 preporuka za novu Vladu kako da se poboljša poslovni ambijent u Srbiji nedavno predstavili, važna, jer govori što je sve urađeno, gdje su propuštene šanse, a što su prioriteti.

► **Za proteklih 16 godina predstavili ste 320 jedinstvenih preporuka, od kojih je, kako navodite, više od polovice djelomično ili u potpunosti riješeno. Koje preporuke se najlakše, a koje najteže realiziraju i implementiraju?**

Nema lakih reformi. Naše je posao odraditi temeljno, iza svih realiziranih preporuka stoji naporan rad naših članova i tima Izvršne kancelarije NALED-a, koja danas broji oko 100 ljudi. Ali, svakako bi se do njih mnogo teže dolazilo da u prethodnim godinama ministarstva nisu pokazala otvorenost za naše prijedloge ili da nije bilo medija koji prate naš rad i potiču institucije na djelovanje. Iza nas su važne reforme koje su Srbiju učinile boljim mjestom za život i rad. Navest ću samo neke: uvođenje eFakture i digitalne fiskalizacije (gdje smo konzultirali i iskustva institucija u Hrvatskoj), velika reforma katastra, uvođenje e-Recepta u zdravstvu, elektroničko izdavanje građevinskih dozvola koje je napravilo revoluciju za investicije u Srbiji. Naravno, pred nama je još mnogo posla. Reforma nije završena kada se izmijeni neki zakon, ona tu tek počinje, primjenom propisa, obukom različitih tijela da ta rješenja implementiraju.

► **NALED je nedavno objavio 16. izdanje *Sive knjige* koja sadrži 100 konkretnih preporuka za uklanjanje administrativnih prepreka poslovanju u Srbiji 2024. Kako navodi predsjednik Izvršnog odbora Dejan Đukić, s 12 u potpunosti ili djelomično riješenih preporuka već treću godinu zaredom institucije drže isti tempo reformi. Naime, knjiga sadrži 19 novih i 81 ažuriranu i unaprijeđenu preporuku. Kako ocjenjujete ovaj tempo – dobrim ili slabim?**

U NALED-u mislimo kako uvijek može bolje, ali treba istaći da su tijekom prošle godine riješene neke važne preporuke iz *Sive knjige* koje su godinama bile »na čekanju«, poput ukidanja naknade za konverziju građevinskog zemljišta. Prema NALED-ovim analizama to će osloboditi 5.000 hektara zemljišta za nove investicije. Od riješenih preporuka u 2023. izdvojila bih i uvođenje obavezne primjene zelenih kriterija i kriterija kvalitete u određenim javnim nabavama, reguliranje elektroničkih komunikacija u skladu s EU standardima i uspostavljanje regulatornog okvira za digitalizaciju zdravstva kojim će biti otvoren put k uvođenju eKartona i e-Bolovanja. Vjerujemo i da će ubrzano rješavanje preporuka iz nove *Sive knjige*, a koje se odnose na ubrzanje i digitalizaciju postupka ozakonjenja i uspostavljanje platforme za izradu i objavljivanje planskih dokumenata eProstor, dodatno doprinijeti rastu građevinske industrije i investicijama u Srbiji, a to znači i više radnih mjesta i veći prihodi u proračunu.

► **Kao najvažnije rješenje navodite ukidanje naknade za konverziju prava korištenja u pravo vlasništva zemljišta, što je NALED više godina preporučivao. Zašto smatrate ovo rješenje najvažnijim, odnosno korisnim i kako gledate na kritike da se time to zemljište poklanja izabranim pojedincima?**

Možda je najbolji pokazatelj neodrživosti instituta naknade za konverziju prava korištenja u pravo vlasništva na građevinskom zemljištu njen skromni efekt – u proračun je inkasirano svega desetak milijuna eura. Od ukidanja naknade za samo pet mjeseci podneseno je više od 2.000 zahtjeva za besplatnu konverziju. Samo se izgubilo i vrijeme i novac na sudske procese u kojima su korisnici dokazali da je zemljište ispod objekata i za parkinge i putove izuzeto od naknade za konverziju, jer je to predviđeno Zakonom o planiranju i izgradnji. I ne samo to – propuštene su prilike za naplatu poreza na prijenos apsolutnih prava, taksi za uređivanje građevinskog zemljišta, različite namete, propuštena su nova zapošljavanja i investicije. S druge strane, ukidanjem naknade otključavaju se brojne zapuštene lokacije koje su atraktivne za gradnju, procjenjuje se da je to čak 15 milijuna kvadrata, što može rezultirati investicijama vrijednim milijarde eura. Kada je riječ o primjedbama da se ukidanjem konverzije nekome nešto poklanja, važno je istaći da su sve te lokacije, objekti već kupljeni i plaćeni u vlasničkoj transformaciji.

► **Kao drugu najvažniju ste naveli uspostavu elektroničkog registra poljoprivrednih gospodarstava i poticaja (eAgrar). Zašto je to važno i korisno? S druge strane, bilo je puno primjedbi od strane poljoprivrednika da je to urađeno ishitreno bez dovoljne informiranosti i educiranosti poljoprivrednika jer se susreću s problemima u primjeni. Kako gledate na to?**

NALED je ovu reformu označio kao jedan od prioriteta u 2023. i proveden je niz aktivnosti i pripremljen regulatorni okvir kako bi se uspostavio eAgrar i pozdravljamo inicijativu nadležnog ministarstva da ovu reformu provede. Jedna od procjena, koja se pokazala kao točna, jest da će biti potrebno dosta vremena da se poljoprivrednici priviknu na sustav i obuče za korištenje eAgrara. Kako bi reforma bila implementirana u punom opsegu i dala željene rezultate, NALED je preporučio da se provedu obuke poljoprivrednika na terenu, koje bi bile vođene od stručnih osoba, uz postupno uvođenje poljoprivrednika u sustav. Ova preporuka nije implementirana i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je edukaciju i stručnu podršku poljoprivrednicima na terenu provelo uz angažiranje poljoprivrednih savjetodavnih i stručnih službi Srbije, koje uz obavljanje savjetodavnih poslova za unaprijeđenje poljoprivredne proizvodnje nemaju dovoljno kapaciteta za realizaciju drugih aktivnosti, što se odrazilo na dinamiku registracije gospodarstava. Povratne informacije s terena govore kako je bilo dosta problema prilikom registriranja gospodarstava i upisa parcela u sustav i to je ono što bi trebalo otkloniti u idućem razdoblju. Od izuzetnog značaja je i da se sustav eAgrar

dodatno nadogradi i, u skladu sa Zakonom o poticajima u poljoprivredi i ruralnom razvoju, široj javnosti kroz elektronički registar poticaja pruže transparentne informacije o odobrenim i isplaćenim poticajima.

► **Među deset prioriternih preporuka koje ste izdvojili u 2024. su smanjivanje fiskalnog opterećenja najnižih zarada, objedinjena naplata poreza i doprinosa za poduzetnike, automatski upis staža i elektroničko plaćanje svih neporeznih nameta koji su upućeni Ministarstvu financija. Što time dobijaju građani, odnosno poduzetnici?**

Digitalizacija nastavlja biti pokretač velikih promjena i treba iskoristiti njene prednosti za krupne reforme koje NALED u novoj *Sivoj knjizi* nominira za agendu buduće Vlade. Na primjer, automatizacija upisa staža za poduzetnike bit će dodatna injekcija za poduzetništvo i inova-

cije, da ne govorim o modernizaciji rada državne uprave kroz, na primjer, omogućavanje elektroničkog plaćanja svih neporeznih nameta. Mi više od deset godina zagovaramo da država uvede javni elektronički registar parafiskala. To su praktično skriveni porezi, takse i naknade koje privrednici plaćaju državi, republičkim tijelima, javnim poduzećima, lokalnoj samoupravi, a koji ih često zateknu nespremljeni. Prije nekoliko godina smo uradili opsežnu analizu i utvrdili kako postoji više od 800 taksi i naknada koje su adresirane na privredu. Djeluje nam kako je volja sada tu da se ova reforma provede, ali to je veliki posao i uključuje veliki broj državnih tijela.

► **Izdvojili ste kao jednu od deset najvažnijih preporuka upućenu Ministarstvu zdravlja da uspostavi jedinstveni e-karton i evidenciju materijalnih resursa u zdravstvu. Što time dobijaju pacijenti?**

Prema istraživanju o zadovoljstvu liječnika i pacijenata koje je provedeno prošle godine, upravo bi dalja digita-

lizacija zdravstva trebala smanjiti izazove koje oni ističu kao najveće, odnosno da se uspostavi bolja organizacija posla, da se gubi manje vremena na papirologiju, a pregledi brže zakazuju. Zalažemo se da se napravi medicinski dosije pacijenta koji bi elektronički obuhvatio sve važne podatke o njemu na jednom mjestu, koji bi bili dostupni i pacijentu i liječniku, a kojima je upućen. Cilj je povećati efikasnost procedura u zdravstvu, kako bi svi uputi, recepti i bolovanja, zakazivanje pregleda, laboratorijskih analiza i radiološke dijagnostike, kao i sve druge zdravstvene usluge bile u potpunosti dostupne „na klik“ građanima Srbije.

► **Čini se kako je mnogo važnije riješiti pitanje korištenja zdravstvenih usluga u privatnoj praksi, isto kao i u javnim, budući da pacijenti sve više koriste usluge privatnih ustanova i to sami moraju plaćati**

(koji imaju sredstava za to). Jedna od preporuka je da se izvrše izmjene propisa da se integriiraju privatni i državni pružatelji usluga. Očekujete li da se ovo pitanje riješi i kada?

U novoj *Sivoj knjizi* NALED-a na Ministarstvo zdravlja adresirano je čak deset preporuka i nadamo se da će nastavak rada na njima dovesti do kvalitetnije, efikasnije i dostupnije medicinske zaštite za sve građane Srbije. Pravnim okvirom za Republički integrirani zdravstveni informacijski sustav (RI-ZIS), osim uspostavljanja e-Kartona, bit će omogućeno povezivanje arhiva svih zdravstvenih institu-

cija, i državnih i privatnih, u jedinstveni sustav podataka, uvođenje Jedinstvenog registra resursa u zdravstvu, Registra genetičkih i biomedicinskih podataka, i još 15 drugih registara što će, najvažnije, pridonijeti efikasnijem liječenju i dijagnostici.

► **Dokle se stiglo po Vašoj ocjeni u digitalnoj transformaciji javne uprave? Je li to zadovoljavajuće?**

Tijekom prethodnih godina urađeno je mnogo u digitalnoj transformaciji javne uprave i zato je i NALED-ova nagrada za Reformatora godine za 2023., po izboru naših članova, pripala ministru informiranja i telekomunikacija, a nekada prvom direktoru Ureda za IT **Mihailu Jovanoviću**. Portal eUprava postao je centralna elektronička pristupna točka za građane i privredu, pružajući desetke različitih elektroničkih usluga, omogućavajući elektroničku dostavu i plaćanje. Tu je i »data državni centar«, jedan od najsuvremenijih u regiji, zatim portal lokalnih poreznih administracija. Daljem razvoju eUprave pridonijet će

puna primjena elektroničke dostave kroz uvođenje obaveznog eSandučeta za privredu.

► **Predmeti u katastru se i dalje u pojedinim slučajevima ne rješavaju mjesecima pa i godinama. U čemu je problem?**

Procjenjuje se da za gotovo tri milijuna objekata, u što ne spadaju oni nelegalno izgrađeni, ne postoji potpuna dokumentacija koja bi omogućila upis prava u katastru nepokretnosti u skladu s propisima. Razlog što se predmeti ne rješavaju najčešće je zbog toga što je dokumentacija potrebna za upis prava nepotpuna, negdje je izgubljena ili ima određene nedostatke. Predmeti koji su podneseni na osnovu dokumentacije nastale nakon usvajanja Zakona o postupku upisa nepokretnosti u katastar nepokretnosti i katastar infrastrukture 2018. provode se u katastru u kratkom roku od oko šest dana putem eŠaltera, s tim da prethodnu kontrolu dokumentacije vrši javni bilježnik ili drugi obveznik dostave. Kod predmeta koji se podnose ili su podneseni na osnovu »stare dokumentacije« kontrolu vrše službenici nadležne službe katastra. Imajući u vidu kako postoje nedostaci u dokumentaciji koji se često ne mogu premostiti, na primjer, firma je ugašena, postoje greške u imenu, dokumentacija je oštećena, potrebno je naći način da se ovi predmeti okončaju. Smatramo kako je najprije potrebno zakonom propisati ovlaštenje koje sada ne postoji, da se na osnovu nepotpune dokumentacije utvrđuje status »vjerovatnog, odnosno pretpostavljenog imaoča prava«. Obzirom na to da se nepokretnosti u ovom režimu broje ne stotinama tisuća, već milijunima, ovlaštenje da utvrde tko je imatelj prava i što bi bio osnov za upis u katastar treba dodijeliti komisijama, koje bi se formirale pri lokalnim samoupravama ili sudovima, javnim bilježnicima, koji bi postupali u vanparničnom postupku na zahtjev stranke, i javnim izvršiteljima, koji bi postupali u izvršnom postupku.

► **Novina u šesnaestom izdanju Sive knjige jeste da je 13 preporuka dobilo oznaku za bezgotovinska plaćanja. U čemu je značaj ovih oznaka?**

Rezultati nedavnog istraživanja koje smo proveli s članovima NALED-a pokazuju da i privreda i lokalne samouprave i civilni sektor ponovo, poslije dužeg razdoblja, nominiraju borbu protiv sive ekonomije kao jedan od prioriteta zadatka za novu Vladu u ovoj godini, ukazuju kako je to jedan od važnih poslova za državu. Kako bi se smanjio opseg neformalnog poslovanja u 16. izdanju *Sive knjige* 13 preporuka je s novom oznakom »bezgotovinska plaćanja«, gdje su sagledane reforme kroz prizmu moguće digitalizacije transakcija čime se značajno smanjuje rizik od sive ekonomije i potiče dalji razvoj eUprave i olakšava poslovanje privredi. Jedna od analiza koje smo proveli pokazuje kako bi dostizanje prosjeka centralne i istočne Europe u pogledu razvijenosti bezgotovinskih plaćanja u Srbiji moglo utjecati na smanjenje sive ekonomije za oko 3,4 % BDP-a, što bi moglo dovesti do rasta poreznih prihoda za 700 milijuna eura godišnje. Da bi se ti rezultati postigli potrebna je primjena širokog skupa mjera javnih politika – od regulatornih, preko finansijskih odnosno poticajnih do obrazovnih. Ukoliko me

pitajte koje su to mjere, pozvat ću se na *Sivu knjigu* 16 i reći da su neke od njih uvođenje elektroničkog plaćanja svih neporeznih nameta, spuštanje dozvoljenog limita za plaćanje u gotovom novcu, uvođenje poticaja za razvoj bezgotovinskih plaćanja...

► **Veliki je značaj i zaštite okoliša u vašim preporukama, ali se postavlja pitanje zašto se neke jednostavne stvari ne mogu riješiti – kao na primjer organizirano sakupljanje baterija ili staklene, plastične ambalaže i drugih vrsta otpadnih materijala.**

Zaštita životnog okoliša ima veliki značaj ne samo u reformskim preporukama NALED-a već na razini čitave EU koja je to spustila i na razinu regije zapadnog Balkana kroz Sofijsku deklaraciju. Iz ugla građana, upravljanje otpadom djeluje jednostavno. Međutim, u praksi to zahtijeva suštinske izmjene organizacije javnih komunalnih poduzeća, investicije u opremu i ljudske kapacitete. Također, treba raditi i na promjeni svijesti građana, da oni zaista kao pojedinci doprinose tome da sustav funkcionira. Rezultati naših projekata pokazuju da su građani, kada vjeruju da sustav reciklaže zaista funkcionira, spremni učiniti dodatni napor i selektirati otpad na izvoru – kod svoje kuće. Bitna je također i povratna informacija od strane poduzeća koja se bave sakupljanjem i reciklažom koliko je takvog otpada sakupljeno, što se s njim dogodilo, koliko to zaista pomaže da nam gradovi i sela budu čistiji. Uvođenje depozitnog sustava za povrat ambalaže za piće, što je i jedna od naših deset prioriteta preporuka u novoj *Sivoj knjizi*, moglo bi značajno pridonijeti smanjenju ambalaže kako na ulicama tako i na deponijama širom Srbije. Kada govorimo o baterijama, one spadaju u opasni otpad i zahtijevaju dodatnu pažnju pri sakupljanju, skladištenju i odvoženju na dalji tretman. Ovo pitanje predstavlja svojevrsnu sivu zonu za sve sudionike u procesu zbog strogog tumačenja termina skladištenja čije smo zakonsko rješenje predložili u našoj *Sivoj knjizi*.

► **Prije tri godine u okviru NALED-a osnovan je Klub gradova i općina s povoljnim poslovnim okruženjem (BFC klub) u kojem je 25 lokalnih samouprava, uključujući Suboticu. Što je cilj BFC kluba?**

Cilj je podići ekonomski razvoj lokalnih samouprava, primijeniti najviše međunarodne standarde povoljnog poslovnog okruženja, modernizirati upravu, promovirati poduzetništvo i inovacije, poboljšati imidž gradova i općina i privući investitore, što su i teme regionalne konferencije »Core days« koja je 2022. organizirana u Dubrovniku uz sudjelovanje visokih dužnosnika iz svih ekonomija zapadnog Balkana i Hrvatske. U radu kluba sudjeluju lokalne samouprave koje su nositelji BFC SEE certifikata ili se nalaze u procesu certifikacije gradova i općina s povoljnim poslovnim okruženjem u jugoistočnoj Europi. Neki od srpskih gradova koji su nositelji ovog svojevrsnog »pečata kvalitete« našli su se nedavno u vrhu liste *Financial Times*-a europskih gradova budućnosti. Među njima je i Subotica koja je na šestom mjestu u kategoriji manjih gradova po efikasnosti troškova.

Hrvati u Vojvodini i kultura u sadašnjosti

Hrvatska nacionalna manjina u Vojvodini do osnutka Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (2008.) nije imala nijednu profesionalnu kulturnu instituciju niti je u drugim kulturnim ustanovama čiji su osnivači tijela državne uprave (npr. kazališta, muzeji, arhivi, knjižnice...) bilo nekog značajnijeg nacionalno-manjinskog hrvatskog sadržaja u njihovom djelovanju

S obzirom na narav kulture i njezino trajanje kroz povijest jasno je onda zašto njezina neposredna ili posredna navezanost, to jest užljebljenost među Hrvatima u Vojvodini ima svoje nanose u povijesti (kulturno naslijeđe, kulturna baština), ali i u suvremenosti (kulturne prakse koje se ostvaruju u određenim prikladnim institucionalnim aranžmanima ili su djelo stvaralaštva pojedinca). Pri tomu se kulturne prakse u sadašnjosti razumijevaju u svojoj složenosti – ono računa na rad na očuvanju tradicijske kulture i aktivnosti u područjima kulturnoga amaterizma, preko jezika, umjetničkog stvaralaštva i inicijativa u znanosti, do uspješnoga memoriranja i prezentacije kulture Hrvata u Srbiji te zaštite materijalne i nematerijalne kulturne baštine.

Glede posljednje iznjetog, može se reći kako smo baštinici izuzetno bogate i raznorodne kulturne povijesti – i kod Hrvata u Bačkoj i u Srijemu i u Banatu kulturno naslijeđe gotovo je neizmjereno. Pa ipak, ono još uvijek nije u cijelosti istraženo (najbolje je istražena tradicijska kultura!), a još manje je prezentirana (ne postoji kritički prikaz niti jednog segmenta kulturne povijesti!), dok su se programi zaštite kulturnog naslijeđa tek u posljednje vrijeme počeli kreirati (najviše je učinjeno u području nematerijalne kulturne baštine!), s neznatnim brojem realiziranih aktivnosti. Naravno, to je posljedica, s jedne strane, nepostojanja još uvijek vlastitih primjerenih kulturnih institucija i malog broja za tako što obrazovanih ljudi unutar hrvatske zajednice, a s druge strane razlozi su situirani u politike prešućivanja i/ili u odsustvo interesa kulturnih institucija za kulturu Hrvata u Vojvodini čiji su osnivači tijela javne uprave.

Kulturne prakse na prijelazu tisućljeća

Što se tiče kulturnih praksi u području stvaralaštva i prijenosa kulturnog naslijeđa u sadašnjost, izuzmu li se aktivnosti na planu kulture za vrijeme socijalizma koje su jedino razvijenije bile u okrilju Katoličke Crkve, neposredno nakon 1990. godine postojao je mali broj hrvatskih

udruga kulture koje su realizirale neveliki broj aktivnosti. Usto, one nisu imale jednaku teritorijalnu pokrivenost – izdvajala se Subotica kao grad s najraznovrsnijim i najbogatijim produciranim kulturnim sadržajima.

Situacija se znatno mijenja na bolje nakon 2000. godine, napose kada je riječ o broju hrvatskih kulturnih udruga, vrsti kulturnih praksi, broju kulturnih manifestacija i proizvoda te pokrivenosti područja u Vojvodini gdje su one djelovale. U tom smislu ćemo reći kako je više od dvije trećine hrvatskih udruga kulture osnovano neposredno nakon 2000. godine, što se tumači povećanjem prostora slobode i osjećaja veće sigurnosti kod građana hrvatske nacionalnosti u Srbiji nakon pada režima **Slobodana Miloševića** te demokratizacije srbijanskoga društva.

Pa ipak, institucionalna nedovoljna izgrađenost kulturne scene hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji i isključenost hrvatskih sadržaja iz rada kulturnih ustanova čiji su osnivači tijela državne uprave za posljedicu su imale brojne deficite – kulturna elita se međusobno nije poznavala, mala količina financijskih sredstava je bila na raspolaganju, slaba vidljivost u prostoru javnosti hrvatskih kulturnih sadržaja, manifestativna narav kulturnih praksi, odsustvo programa rada trajnijeg karaktera (npr. istraživanja), kontinuiran odljev kadrova, napose mladih i obrazovanih i dr. Ove slabosti kulturne scene posljedično su imale negativnosti u sljedećem: kao relativno siromašna nije mogla biti u punini funkcije koju kultura ima u drugim nacionalnim zajednicama – jedan od glavnih resursa za očuvanje i razvoj nacionalnog identiteta.

Na temelju iznjetoga jasno je kako je osnovna značajka koja vrijedi kada je u pitanju ostvarivanje prava na njegovanje i razvoj vlastite kulture na početku XXI. stoljeća bila sljedeća: hrvatska nacionalna manjina u Vojvodini do osnutka Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (2008.) nije imala nijednu profesionalnu kulturnu instituciju niti je u drugim kulturnim ustanovama čiji su osnivači tijela državne uprave (npr. kazališta, muzeji, arhivi, knjižnice...) bilo nekog značajnijeg nacionalno-manjinskog hrvatskog sadržaja u njihovom djelovanju. Kako se to dogodilo ne

tako davno – prije 15 godina, biva jasnim zašto unutar hrvatske zajednice u Vojvodini još uvijek nisu dovoljno razvijene kulturne prakse, zašto još uvijek nije do kraja ustrojen vlastiti kulturni prostor (ne postoji kazalište ili muzej), zašto u kulturnim sadržajima dominiraju oni iz područja tradicijske kulture, zašto ne postoje značajnije manifestacije s većim brojem sudionika u određenim sferama kulture (npr. zbarsko pjevanje)...

Do osnutka Zavoda bez profesionalne institucije

Spomenute slabosti posljedica su činjenice što je hrvatska zajednica u Vojvodini u pravnom smislu nova manjina, koja nije baštinila u suvremenosti bogatiji institucionalni okvir u području kulture, što je pretpostavka za postojanje razvijenih kulturnih praksi. Zbog toga, ovdašnji Hrvati u traženju svoga puta u očuvanju nacionalnog identiteta u kontekstu kulture prolaze faze izgradnje i razvoja svojih institucija, (samo)prepoznavanja potreba, prezentiranja kulturnog stvaralaštva te razvijanja i unaprjeđenja kulturnih praksi u različitim područjima kulturnog djelovanja. I s do sada učinjenim, s obzirom na ukupne društvene datosti i resurse socijalnog kapitala, trebamo biti i više nego zadovoljni.

Za razliku od područja obrazovanja ili informiranja na hrvatskome, gdje su već od 2001. godine postojale vrlo snažne i osmišljene inicijative, prije svega, Hrvatskog akademskog društva i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, u području kulture su relativno dugo izostajale čak i rasprave da se stanje u ovome području unaprijedi na teritoriju cijele Vojvodine. Istina, nakon demokratskih promjena odvija se proces, ne previše planski usmjeren, osnutka novih hrvatskih kulturnih udruga, u što je bilo uključeno i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Koncem XX. stoljeća, kulturu Hrvata je u fokusu imalo nekoliko hrvatskih kulturnih udruga, i to većinom iz Subotice, među kojima se izdvajaju sljedeće. Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* – utemeljen 1970., 1995. vraća pridjev »hrvatski« u svoj naziv, najmasovnija je udruga s pretežitom aktivnošću u tradicijske kulture i likovnosti, uz organiziranje velikih priredaba, prije svega *Veliko prelo* i *Dužijanica*. Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović* – utemeljeno 1989., crkvena kulturna ustanova koja okuplja hrvatski kler i laike navezane na Crkvu s misijom proučavanja, čuvanja, publiciranja i predstavljanja hrvatske kulturne baštine koja je vezana

uz Katoličku Crkvu, s prepoznatim tiskovinama – godišnji narodni kalendar *Subotička Danica* i informativni mjesečnik *Zvonik*. Hrvatsko akademsko društvo – utemeljeno 1998., okupilo je akademske obrazovane Hrvate, te je prva udruga koja je počela raditi u području znanosti putem organiziranja znanstvenih i stručnih skupova te javnih tribina. Hrvatska čitaonica – utemeljena 2002. radi prikupljanja, čuvanja, praćenja i proučavanja knjiga, časopisa, novina... te suvremenih zbivanja u području književnosti i umjetnosti. Sve udruge su iz Subotice, grada koji je, očito, kulturno središte Hrvata u Vojvodini.

U ovome kontekstu još treba spomenuti i djelovanje 1990-ih Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Vladimir Nazor* iz Sombora – utemeljeno 1936., no u to vrijeme slabije radi zbog rata, uz održavanje tradicionalnih priredaba – prela i *Dužionice*, a od 1998. izdaje i glasilo

KUDH Bodrog, Monoštor

Miroljub, te Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matiya Gubec* iz Tavankuta – utemeljeno 1946., 1991. prvo vraća pridjev »hrvatsko« u svoj naziv, poznat po bogatoj nošnji, kvalitetnom bunjevačkom folkloru, radu slamarki i njihovoj Koloniji te kazališnom amaterizmu i književnim priredbama.

Spomenuta su društva razvijali svoje, svako u svom području rada, bogato i raznovrsno djelovanje, no cjelini kulture Hrvata u Vojvodini – ni u prostornom smislu niti u svojoj njezinoj složenosti, nije niti jedno pristupalo. Isto tako, problem je bio i to što nije postojala jasna platforma po ovom pitanju niti od Hrvatskog nacionalnog vijeća po osnutku niti od tijela javnih vlasti. Glede ovoga posljednjeg, sve se stubokom počelo mijenjati u drugoj polovici 2007. godine...

Tomislav Žigmanov

Potpora Hrvatske Hrvatima u Srbiji

Različite stipendije za studente

Studenti koji studiraju u Hrvatskoj imaju mogućnost dobivanja stipendije Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, državne stipendije Hrvatske, STEM stipendije, ali i stipendije Rotary kluba Zagreb

Poznato je kako studenti koji su pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji, a pritom studiraju u Hrvatskoj, imaju brojne povlastice, poput osiguranog smještaja u studentske domove, posebnih upisnih kvota za Hrvate izvan Hrvatske (što je započeto 2018. godine), do stipendija. Ovakva potpora koju osigurava matična Hrvatska predstavlja veliku olakšicu kako studentima tako i njihovim roditeljima.

Od 150 do 600 eura

Kada je riječ o stipendijama, kako saznajemo u Hrvatskom nacionalnom vijeću, postoji više mogućnosti.

»Postoje razne stipendije. Ona koja se u većini slučajeva prima i koja je nekako sigurna stipendija, ako ne dođe do nekih drugih, je stipendija Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Visina te stipendije trenutno je 150 eura. Osigurano je 60 stipendija za pripadnike hrvatske nacionalne manjine za studente koji studiraju u Hrvatskoj. Uvjet je da studenti upišu godinu na vrijeme i potrebno je aplicirati putem redovitog natječaja. Druga stipendija je državna stipendija Hrvatske, ona je 200 eura. Za tu stipendiju nemamo sigurne kandidate, jer se svake godine održava redoviti natječaj na kome mogu sudjelovati svi studenti u Hrvatskoj. Uvjeti su malo zahtjevniji, ali državna stipendija uglavnom se dodjeljuje socijalno ugroženim studentima i onima koji dolaze iz višečlanih obitelji. Država Hrvatska dodjeljuje i STEM stipendiju, koja je namijenjena darovitim učenicima. Postoje dvije vrste STEM stipendija, jedna u iznosu od 600 eura za nastavnike i druga od 300 eura za ostale studije«, kaže članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević**.

Postoji i stipendija Rotary kluba Zagreb, koja se na inicijativnu ravnatelja kluba **Zlatka Stića** počela dodjeljivati pripadnicima hrvatske zajednice u Srbiji.

»Mi smo ove godine dodijelili petu takvu stipendiju. Ta stipendija je specifična, jednom kada se dobije ona se dobija do kraja školovanja uz potvrdu da je student upisao godinu na vrijeme. Pored toga što se dodjeljuje potrebitim članovima zajednice, uvjet za dobijanje ove stipendije je i da se studije pohađaju u Zagrebu. Također, ta stipendija se dodjeljuje studentima treće godine i ona ih prati i na master studijama. Imali smo studente iz Tavankuta, Subotice, a od ove godine iz Vajske koji su dobili stipendiju Rotary kluba. Znamo da svaki vid ova-

kve potpore znači roditeljima, pomoću ovakve stipendije studenti mogu platiti dom i ostaje im za džeparac«, kaže Stipančević.

I za studente u Srbiji

Za studente koji se pak nisu odlučili za studije u Hrvatskoj, od ove godine je pokrenut novi natječaj Središnjeg državnog ureda za studente pripadnike hrvatske zajednice koji studiraju u Srbiji.

»Natječaj je bio raspisan u prosincu. Dobili smo 150 stipendija od 150 eura za period od deset mjeseci. Bio je podnijet 121 zahtjev za tu stipendiju, a u svibnju će biti objavljeni rezultati natječaja«, kaže Stipančević.

Pored ovakvih stipendija koje se dodjeljuju kroz cijelu akademsku godinu, postoje i jednokratne stipendije namijenjene studentima iz Srbije.

Predsjednica udruge **Antun Gustav Matoš Katica Naglič** kaže kako je cijela ideja o stipendiranju studenata pripadnika hrvatske zajednice koji studiraju u Srbiji potekla iz Beograda.

»Na inicijativu **Ivana Sokača** počeli smo se raspitivati bi li tako nešto uopće bilo moguće. Nedugo zatim započeli smo prepisku s **Milanom Bošnjakom** iz Središnjeg državnog ureda i s HNV-om oko realizacije te stipendije. Sama prepiska je trajala nekoliko mjeseci i na kraju smo postigli ono što smo naumili, dobili smo sredstva za 150 stipendija. Moj je prijedlog bio da studenti osim uspjeha na fakultetu pismenom potvrdom hrvatske udruge ili župe dokažu da su aktivni u očuvanju kulturne baštine Hrvata i da se izjašnjavaju kao Hrvati.

»Jednokratne stipendije se godinama dodjeljuju preko HPD-a **Bela Gabrić**, to su uglavnom simbolične potpore koje se dodjeljuju za Božić i za Uskrs. U početku je ova jednokratna stipendija bila u iznosu od 6.000 dinara, no sada je malo drugačije, morali smo uraditi rangiranje kandidata prema njihovoj aktivnosti u zajednici zbog velikog broja kandidata. Stigla nam je i pomoć Koprivničko-križevačke županije gdje su nam dali sredstva za stipendiranje dvoje učenika iz srednjih škola, jedna je namijenjena socijalno ugroženim učenicima, a druga za

darovite učenike. Tim primjerom su se vodili i iz Brodsko-posavske županije koji su također dodijelili sredstva za još dvoje učenika», kaže Stipančević.

Studentska iskustva

Ivana Velbl iz Srijemske Mitrovice studira u Osijeku i korisnica je spomenutih stipendija. Također, zadovoljna je uvjetima za studentski život u gradu na Dravi:

»Ovdje sam već četiri godine i zaista uživam. Osijek kao grad je stvarno predivan, ima sve što treba jednom studentu, dosta je kulturnih sadržaja, koncerata, stalno su neka događanja, a s druge strane je miran grad, nema gužvi i svuda se može brzo stići biciklom. Stipendija mi puno znači, pogotovo zato što se ne hranim u menzi, pa moram više novaca izdvojiti za hranu. U drugoj godini sam dobijala stipendiju za Hrvate izvan Hrvatske, a u trećoj godini sam dobijala državnu stipendiju. Ove godine sam konkurirala na natječaj za stipendiju za Hrvate izvan Hrvatske. Rezultati još nisu izašli, ali nadam se da ću dobiti stipendiju.

Zbog svoje alergije na gluten, Ivana se ne može hraniti u menzi, ali od početka studiranja živi u studentskom domu:

»Nemam nikakve zamjerke na uvjete života u domu. U domu imamo učionice, dnevni boravak za druženje, tere-tanu, kuhinje na svakom katu, garažu za bicikle i lokacija doma je idealna jer je sve blizu. Mi Vojvođani se često znamo okupiti u kuhinji doma i družiti se, igrati društvene igre, kuhati zajedno... Sobe su dosta velike, svaka soba u starom paviljonu ima svoju kupaonicu, dok u novom paviljonu dvije sobe dijele jednu. Što se mene tiče, život u studentskom domu je mnogo bolji nego u stanu i žao mi je što ću još samo godinu dana živjeti u domu, jer onda završavam fakultet. Svima bih preporučila da studiraju u Hrvatskoj zato što smatram da su mnogo bolji uvjeti. Puno Vojvođana već studira u Hrvatskoj i ako upišete fakultet ovdje uvijek ćete imati nekog koga već poznajete i tko vas može uputiti u sve i rado vam pomoći, a nije ni daleko od kuće. Želim sreću svim budućim bruošima.

Valentina Kovačev iz Vajske studira u Zagrebu. Ona je od ove godine stipendistica Rotary kluba Zagreb:

»Za stipendiju sam saznala kada mi je Nataša Stipančević javila da sam izabrana za stipendisticu Rotary kluba. Kako nisam znala o čemu je riječ, Nataša mi je objasnila sve u vezi stipendije i bliže mi pojasnila uvjete koji su potrebni za ostvarivanje. Primanje ove stipendije predstavlja veliko olakšanje, kako meni tako i mojim roditeljima, te mi omogućuje lagodniji i bezbrižniji studentski život u Zagrebu.

Valentina studira glazbenu pedagogiju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu i zadovoljna je studentskom infrastrukturom u glavnom gradu Hrvatske:

»Do sada sam stekla, a vjerujem i da ću još steći, puno znanja. Akademija mi je pružila mogućnost nastupanja u Hrvatskom narodnom kazalištu i Koncertnoj dvorani *Vatroslava Lisinskog* koji za mene predstavljaju veliku čast te sam im pristupala s uživanjem i velikom zahvalnošću. Studirajući u Zagrebu, uvidjela sam kako je ovaj grad odlično prilagođen studentima. Ima dosta menzi koje su raspoređene po cijelom gradu, pa su lako dostupne studentima. Također mi se sviđa i to što je grad dobro povezan tramvajima, te tako, bez većeg problema, možemo doći s jednog kraja grada na drugi.

Valentina je smještena u Studentskom domu *Stjepan Radić*.

»Kako puno vremena provodim na faksu, dolazak u dom, poslije cijelog dana provedenog u raznim aktivnostima, predstavlja mi radost. Imam jako dobru cimericu, a u domu mi se dopada i to što su oko mene studenti, pa kada je ispitni rok, svi učimo; kada dođe toplije vrijeme, svi se druže i dvorište se napuni žamorom studenata i zvucima gitare. Uglavnom se hranim u menzama i prilično sam zadovoljna izborom hrane, s tim da nisam izbirljiva, pa mi pitanje ishrane nikada nije predstavljalo problem.

Studentica ekologije i zaštite mora u Splitu **Larisa Bogdanov** bila je dobitnica STEM stipendije:

»Što se tiče stipendija, od početka sam znala da postoji socio-ekonomska stipendija i stipendije za Hrvate izvan Hrvatske. Međutim, ni jednu od te dvije nisam dobijala. Na drugoj i trećoj godini sam dobijala STEM stipendiju. Za STEM stipendiju sam saznala na način da sam ju propustila na prvoj godini, jer nisam ni znala da ona postoji, tek kasnije sam dobila obavijesti o njoj i o tome da sam propustila prihvaćanje te stipendije, a dobila bih je. Meni stipendija dosta znači i kao džeparac.

Prve tri godine živjela je u studentskom domu gdje su uvjeti, kako kaže, bili odlični.

»Nemam zamjerke. Uvjetima studiranja sam također u potpunosti zadovoljna i preporučila bih studiranje u Hrvatskoj zato što su fakulteti kvalitetni. Uglavnom se hranim u menzi, ali nisam baš zadovoljna hranom i ponudom, zato što je jednolična», kaže Larisa.

I. Benčik

U Subotici najzastupljenija »mađarska« i »hrvatska« prezimena

Među prvih deset prezimena u Subotici nema uobičajenih srpskih, iako su prema ovom popisu Srbi postali najbrojnija etnička zajednica u Gradu. Ipak, Grad je ovo i s iznadprosječnim udjelom nacionalno neizjašnjenog stanovništva – 10,8 %

Prema rezultatima Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2022. u Srbiji su Jelena i Dragan najčešća imena, a najzastupljenije prezime je Jovanović. Najčešće kombinacije imena i prezimena su: Dragan Jovanović (preko 2.200) i Jelena Jovanović (oko 1.900).

Horvat, Kovač...

Poslije Jovanovića, najčešća prezimena u Srbiji su Petrović, Nikolić, Marković, Đorđević, Stojanović, Ilić, Stančević, Pavlović i Popović.

Gotovo ista prezimena najzastupljenija su i u Vojvodini: Jovanović, Nikolić, Petrović, Popović, Marković, Kovačević, Ilić, Savić, Stojanović i Knežević kao i u Novom Sadu: Jovanović, Nikolić, Petrović, Popović, Kovačević, Marković, Ilić, Knežević i Stojanović.

U Subotici među prvih deset nema uobičajenih srpskih prezimena, iako su prema ovom popisu Srbi postali najbrojnija etnička zajednica u Gradu. Ipak, Grad je ovo i s iznadprosječnim udjelom nacionalno neizjašnjenog stanovništva – 10,8%. Prezimenima koja su u prvih deset u Subotici povijesno su se izjašnjavali i izjašnjavaju se najčešće Mađari i Hrvati. Najčešća prezimena u Subotici su: Horvát(h)/Horvat, Kovács/Kovač, Szabó/Sabo, Vuković, Nagy/Nađ, Kujundžić, Tót(h)/Tot, Dulić, Stantić i Skenderović.

U Somboru su najčešća prezimena Petrović, Nikolić, Kovač/Kovács, Popović, Knežević, Kosanović, Kovačević, Ilić, Lukić i Jovanović.

Najčešća prezimena u Srijemskoj Mitrovici su Jovanović, Nikolić, Petrović, Savić, Pavlović, Popović, Ilić, Simić, Lukić i Marković.

Najčešća prezimena u Općini Bač su: Mišković, Petrović, Nikolić, Kovač, Đurđević, Trusina, Jovanović, Čulibrk, Horvat i Gašparovski.

Jelena i Dragan

Nakon Jelene, najčešća ženska imena u Srbiji su Milica, Marija, Dragana, Mirjana, Ljiljana, Snežana, Ivana,

Gordana i Ana. U prvih deset muških imena poslije Dragana su: Aleksandar, Milan, Nikola, Zoran, Marko, Miloš, Goran, Dejan i Dušan.

U posljednjih 20-ak godina roditelji svojoj djeci najčešće daju drukčija imena od navedenih koja su najčešća i koja nose osobe srednje ili starije dobi. Imena koja su prisutna u svim generacijama među prvih deset su Milica i Nikola.

Najčešća imena u Srbiji među djecom rođenom od 2011. do 2022. su od ženskih: Dunja, Sofija, Milica, Sara, Nikolina, Lena, Teodora, Anđela, Maša i Nađa, a od muških: Luka, Lazar, Stefan, Nikola, Aleksa, Vuk, Filip, Mihajlo, Pavle i Vasilije.

Jelena je ime i koje je najviše godina bilo najzastupljenije – čak 19, dok je kod muških imena to Nikola – 18 godina.

Ime Radmila bilo je najpopularnije do 1943. godine. Naredne dvije godine, 1944. i 1945, djevojčice su najčešće dobivale ime Slobodanka, dok je od 1946. do 1948. najčešće davano ime Mirjana. U narednih 11 godina, od 1949. do 1959. na prvom mjestu po učestalosti bilo je ime Ljiljana. Ime Snežana najčešće je davano djevojčicama rođenim od 1960. do 1963, kao i 1969. i 1970. godine, dok je pet godina, u razdoblju 1964. – 1968., najzastupljenije bilo ime Vesna. U prvoj polovici 70-ih godina 20. stoljeća najčešća ženska imena bila su Biljana (1971. – 1973.) i Danijela (1974. – 1975.). Ime Jelena bilo je najpopularnije čitavih 19 godina, kod generacija rođenih od 1976. do 1994. godine. Narednih 17 godina, od 1995. do 2011, najviše djevojčica dobivalo je ime Milica. U generaciji rođenoj 2012. godine na prvom mjestu je ime Lena. Naredne tri godine, 2013. – 2015., dominira ime Dunja, a narednih sedam godina, od 2016. do 2022. godine, najčešće žensko ime u Srbiji je Sofija.

Ime Milan bilo je najpopularnije do 1941. godine, kao i u razdoblju 1948. – 1950. U ratnim i poratnim godinama, od 1942. do 1947, najveći broj dječaka dobio je ime Slobodan. Ime Dragan, koje nosi najveći broj muškaraca u Srbiji, bilo je najpopularnije 12 godina, od 1951. do 1962. Narednih šest godina (1963. – 1968.) dominira ime Zoran, 1969. i 1970. godine Goran, a zatim je devet godina,

od 1971. do 1979. najčešće muško ime Dejan. Do 1991. na prvom mjestu po brojnosti bila su imena Aleksandar (1980.), Milan (1981. i 1983. godine), Ivan (1982.), Marko (1984. – 1987.) i Miloš (1988. – 1991.). Narednih 17 godina, od 1992. do 2007. kao i 2009., najviše dječaka dobivalo je ime Nikola. Luka je bilo najpopularnije ime kod 12 generacija, i to kod dječaka rođenih 2008. godine, a zatim u razdoblju 2010. – 2014. i 2017. – 2022. U 2015.

godini najpopularnije muško ime bilo je Stefan, a 2016. godine Lazar.

Najčešća ženska imena u Novom Sadu su: Jelena, Milica, Marija, Dragana, Mirjana, Aleksandra, Ivana, Jovana, Ana i Ljiljana, a muška: Nikola, Aleksandar, Milan, Marko, Dragan, Dušan, Miloš, Zoran, Vladimir i Stefan.

U gradu s najvećim brojem Hrvata u Srbiji, Subotici, najbrojnija ženska imena su: Marija, Ana, Jelena, Milica, Mirjana, Erzsébet, Ivana, Aleksandra, Ilona i Eva, a muška: Nikola, Ivan, Aleksandar, Marko, Dragan, Zoran, Robert/Róbert, Milan, Zoltán, József.

Najčešća ženska imena u Somboru su: Marija, Milica, Jelena, Mirjana, Ana, Dragana, Snežana, Nada, Ljiljana i Gordana, a muška: Milan, Nikola, Dragan, Aleksandar, Zoran, Dušan, Miloš, Marko, Goran i Dejan.

U Srijemskoj Mitrovići najčešća ženska imena su: Milica, Jelena, Mirjana, Dragana, Ljiljana, a muška:

Dragan, Milan, Nikola, Zoran, Aleksandar, Goran, Marko, Miloš, Dušan i Đorđe.

Najčešća ženska imena u Baču su: Ana, Marija, Milica, Jelena, Snežana, Dragana, Katarina, Maria, Mirjana i Nada, a muška Jan, Milan, Ivan, Zoran, Dragan, Nikola, Stevan, Goran, Marko i Aleksandar.

J. D. B.

Akcija *Uskrs za sve*

Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji *Cro-Fond*, ponukana dosadašnjim uspješnim akcijama prikupljanja donacija za potrebite hrvatske zajednice u Republici Srbiji, u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem u Republici Srbiji, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, Novinsko-izdavačkom ustanovom *Hrvatska riječ* i Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini organizira novu akciju *Uskrs za sve* s ciljem da najveći kršćanski blagdan Uskrs učini radosnijim obiteljima u potrebi.

S nadom da će se i ovaj put pokazati osjećaj solidarnosti, kao i prethodnih nekoliko puta, Fondacija *Cro-Fond* poziva pravne i fizičke osobe, koje su u mogućnosti i

žele pomoći, da svoju donaciju uplate na račun broj: 325-9500700045918-84 kod OTP banke, s naznakom »Donacija za socijalni program« do 22. ožujka 2024. godine. Ostali podaci za uplatu su: Fondacija *Cro-Fond*, Preradovićeva 11, Subotica.

Biciklistička staza Mala Bosna – Subotica

Apsolutna potreba bez rješenja u najavi

»Posljednji put smo podnijeli zahtjev za biciklističku stazu 2021. jer nam je tada iz Grada odgovoreno kako se za njezinu izgradnju najprije mora utvrditi vlasništvo parcela koje su uz put nakon čega su trebali geodeti izaći na teren. Još ništa nije urađeno«, kaže predsjednik Savjeta MZ Vinko Stantić.

Prije mjesec dana na Somborskoj cesti život je izgubio biciklist iz Male Bosne. Prije nekoliko mjeseci također je stradao biciklist na ovoj cesti, sa salaša između Male Bosne i Subotice. I nisu ovo jedini slučajevi – stanovnici Male Bosne kažu da ovdje redovito godišnje život izgubi jedna do dvije osobe te da je u posljednjih dvije godine čak petero biciklista poginulo na dionici Mala Bosna – Subotica!

Iako je u pitanju magistralna cesta s velikom frekvencijom i motornih vozila i biciklista zbog gustoće naseljenosti oko nje, biciklističke staze nema.

Izrada studije

Mnogi su stanovnici ovog prigradskog naselja udaljenog svega desetak kilometara od grada zbog opasnosti i straha zbog nesigurne vožnje biciklom i odustali od ovog vida prijevoza. Bicikl izbjegava i **Joso Sarić**. Kaže, svugdje ide autom, a bicikl je vozio ranije. Vozio bi ga i dalje samo da postoji staza.

»Imamo tu neku stazu od centra sela do crkve, ali i ona je uska, ne održava se baš, a i to je staza za pješake. Nezgodno je tamo voziti bicikl. Trebala bi postojati biciklistička staza skroz do Subotice jer ovako svake godine netko od naših mještana pogine. Voze bicikl i stariji i mlađi, naročito kad je ljepše vrijeme. Što je otići biciklom do grada na posao u industrijsku zonu ili Buvljak, od kojega smo udaljeni svega 6-7 km«, kaže Sarić.

Prema njegovim riječima, ova dionica je oduvijek bila frekventna za bicikliste.

»Ranije su ljudi biciklom nosili svoje domaće proizvode na tržnicu u Suboticu. I moja mama je redovito na biciklu nosila mlijeko do grada. Toliko je biciklista bilo da je postojala utabana staza kraj puta za bicikliste. Sad tog više nema, neravan je teren i nemoguće je voziti tuda, a postoji velika potreba jer puno ljudi iz ovog kraja radi u Slobodnoj zoni koja nam je na nekoliko kilometara«, govori Sarić.

Predsjednik Savjeta mjesne zajednice Mala Bosna **Vinko Stantić** također kaže kako je problem nedostatka

Opravdana očekivanja?

Do Slobodne zone Mali Bajmok biciklistička staza iz pravca grada izgrađena je prošle godine iako Zona postoji gotovo 15 godina i do nje dnevno prometuje 6.000 biciklista.

biciklističke staze na dionici Mala Bosna – Subotica veliki i da je rješavanje toga na vrhu prioriteta rada MZ, ali da ne mogu ništa učiniti bez pomoći nadležnih.

»Podnijeli smo zahtjev za biciklističku stazu 2019. na natječaju Europskog fonda za razvoj sela, ali nismo dobili nikakav odgovor, tj. rekli su nam dobit ćete kad dođete na red. Tražili smo odgovor na ovaj problem i iz Grada, ali kao što se vidi – ništa. Posljednji put smo podnijeli zahtjev za biciklističku stazu 2021. jer nam je tada iz Grada odgovoreno kako se za njezinu izgradnju najprije mora utvrditi vlasništvo parcela koje su uz put nakon čega su trebali geodeti izaći na teren. Još ništa nije urađeno«, kaže Stantić.

Navodi Stantić i kako je normalno da je cesta koja povezuje dva velika grada i vodi do granice frekventna, ali i da nije normalno da u 21. stoljeću kraj takve ceste nema biciklističke staze te da nije ni u planu.

Iz Javnog poduzeća za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje ipak kažu kako je za ovu godinu u planu izrada studije biciklističkog prometa kojom će biti dana analiza postojeće mreže biciklističkih staza s prijedlogom mjera za unaprjeđenje ovog vida prometa.

»Nakon izrade studije dobit će se smjernice za proširenje mreže biciklističkih staza«, poručuju iz poduzeća.

Opovrgavaju oni i tvrdnju da je ovoj mjesnoj zajednici biciklistička staza prioritet.

»Uvidom u dostavljenu listu prioriteta Javnog poduzeća za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica od strane MZ Mala Bosna, utvrđeno je da MZ Mala Bosna nije navodila kao prioritet projektiranje i izgradnju biciklističke staze od 2022. do 2026. godine, štoviše, rubrika u obrascu koja se odnosi na biciklističke staze nije ni popunjena«, navode iz poduzeća.

Položaj duž magistralnog puta

Biciklistička staza Mala Bosna – Subotica navedena je kao apsolutna potreba i u prošlogodišnjem istraživanju Centra za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR) o biciklističkim stazama u Subotici.

»Naselje Mala Bosna nalazi se na magistralnoj cesti, na kojoj su između grada i naselja još dvije gušće grupe salaša. Ova staza može i treba biti produžetak biciklističke staze u pravcu jugozapada do industrijske zone zapad. Naselje je udaljeno od centra grada oko 10 km, od Trznog centra Mali Bajmak, odnosno od završetka biciklističke staze u pravcu sjeverozapada samo 8 km, a od Crvenog sela, u kojem se nalazi industrijska zona zapad, tek 6 km, što znači da je pot-

puno u dometu dnevnog kretanja biciklom. Svakako je kretanje biciklom potreba i između stanovnika dvije grupe salaša između grada i samog naselja Mala Bosna. S obzirom na položaj duž magistralne ceste, ovdje je riječ o apsolutnoj potrebi«, navodi se u istraživanju.

Kao »hitne i prijeko potrebne« staze izvan grada u istraživanju su navedene, pored one koja vodi do Male Bosne, i staza duž Aleksandrovačkih salaša, duž Biko-vačke ceste te do MZ Verušić.

J. D. B.

Do 11. godine 12 izdanja *Kuharskog dnevnika bebe Marte*

Uz Martu rasla i knjiga

»Mi na ovo gledamo kao na jednu našu malu radinost, na svoju malu misiju da pokrenemo svijest ljudi, što smo očigledno i uradili«, ističe spec. dr. Marija Mandić Matarić

Jedanaesta je godina od tiskanja knjige recepata i savjeta za pravilnu prehrane bebe do prve godine (priručnika o uvođenju nemliječne dohrane kod beba) *Kuharski dnevnik bebe Marte*, autorice spec. dr. **Marije Mandić Matarić**. Od prosinca 2013. kada je objavljeno prvo, do sada je »svijet ugledalo« 12 izdanja, a ovaj se kuhar čita, odnosno od koristi je majkama u 40 zemalja svijeta. Također, može se kupiti u ovdašnjim te knjižarama BiH i Crne Gore, kao i iznajmiti iz brojnih knjižnica u Srbiji.

Mali spomenar odrastanja jedne bebe

Prvo izdanje knjige Marije Mandić Matarić, majke **Antonije** (14,5), **Petra** (12,5) i **Marte** (11) izašlo je za prvi rođendan njenog najmlađeg djeteta, u želji da svoje iskustvo koje je imala u uvođenju čvrste hrane svojoj starijoj djeci podijeli s drugima.

»Smatrala sam da to treba biti zapisano zbog toga što sam tada već bila liječnica, radila u Savjetovalištu za dijabetes, puno se educirala o važnosti pravilne ishrane i shvatila koliko su masovne nezarazne bolesti (visok tlak, šećer, šlog, infarkt...) prisutne kod nas, a upravo pravilnom ishranom možemo spriječiti budućim generacijama barem za trunčicu mogućnost da obole od tih bolesti. Marta je treće dijete u roku od tri godine, sve to vrijeme je bilo u znaku toga što i kako jesti, što je najbolje, tu su i stalni razgovori s prijateljicama koje su u to vrijeme također imale malu djecu, tu su bili različiti portali s različitim preporukama, i onda sam došla na ideju da to ostane zapisano. Krenulo je kao Facebook grupa 'Kuharski dnevnik bebe Marte' gdje sam svakoga dana stavljala recepte, objašnjavala način na koji sam pripremila neku namirnicu, kako sam postupno uvodila čvrstu hranu, kao i kako je Marta reagirala na to. Mislim da je jedinstvenost ove knjige u tome što ona nije klasična knjiga recepata, već je objašnjena postupnost uvođenja hrane te Martino odrastanje (šest mjeseci njezina života iz dana u dan). Može se reći da predstavlja mali spomenar odrastanja jedne bebe«, navodi autorica.

Dokaz da je ovaj priručnik prihvaćen i tražen, odnosno da je ispunio misiju, leži u činjenici da je doživio svoje 12. izdanje. U njemu se nalazi sve što i u prethodnim, ali s dodanim tekstom, uz praćenje aktualnih trendova.

»Kako je Marta rasla i sada ima 11 godina, tako je rasla i naša knjiga. Njezinom razvoju puno su doprinijele mame koje su u početku pratile spomenutu FB grupu, a

potom i pratile savjete iz našeg dnevnika. Svako sljedeće izdanje dopunjeno je komentarima i nedoumicama koje su mame ostavljale na FB-u. Mnogo smo komunicirale, one pitaju ja odgovaram i vidim što je ostalo nejasno, koji su to novi problemi koje su imale, a nismo ih opisali u prethodnom izdanju. Tako da od prvog do dvanaestog izdanja ima puno novih preporuka, novih savjeta, upravo zahvaljujući mamama koje su i same tražile rješenje. U posljednjih 11 godina došlo je do nekih promjena preporuka za ishranu beba na europskom i svjetskom nivou. Na primjer gluten se počeo uvoditi ranije, što smo mi apsolutno implementirali u knjigu i to negdje od šestog izdanja. Uvijek naglašavam, ja ne mogu mijenjati ono što sam davala Marti, ali mogu napisati dodatni komentar da joj uvodim po novim preporukama, u ovom momentu bih joj ranije dala gluten ili jaje, ili bih joj kombinirala s nečim drugim. To je isto kvaliteta knjige što prati aktualne trendove, odnosno glavne europske preporuke kojih se drže naši pedijatri«, ističe spec. dr. Mandić Matarić.

U stvaranju i razvoju *Kuharskog dnevnika bebe Marte* autorica je koristila i stručnu literaturu te savjete stručnjaka. Ona ističe kako u njemu nije navedeno samo njeno iskustvo već se za uvođenje hrane vodila i svjet-

Subotica napokon ima reumatologa

Spec. dr. Marija Mandić Matarić prvo je radila kao liječnica opće prakse u Domu zdravlja Subotica, potom je bila na specijalizaciji i radila kao internistica Doma zdravlja da bi prešla u subotičku bolnicu i završila subspecijalizaciju iz reumatologije. Tako da od prije mjesec dana Subotica napokon ima reumatologa.

»Odlučila sam se za to zbog deficita tih liječnika, a i zato što se u reumatologiji pacijent gleda cjelokupno; to nisu samo zglobovi već je ona povezana i s dermatologijom, nefrologijom, pulmologijom, gastroenterologijom, ortopedijom, fizikalnom medicinom. To je jedan izazov za liječnika, a i budući da su neke bolesti zapostavljene u smislu suvremene terapije moj je cilj da donesem ovdje te novine, tj. nove vidove terapije. Možda je to slično kao i s knjigom – krenuti od nečeg novog da podignemo svijest o važnosti rane dijagnostike, pravilne terapije kako bismo spriječili posljedice nekih bolesti«, ističe ona.

skim preporukama. Od stručnjaka navodi glavnu recenzenticu knjige prim. dr. **Tereziju Matarić**, dr. **Agotu Polivka**, koja je bila i Martina pedijatričarka te odobravala sve oko uvođenja čvrste hrane, a tu je i dr. **Josipa Krajniger** koja je u posljednjih nekoliko izdanja pisala među ostalim o celijakiji kod beba, važnosti dojenja, ishrani prijevremeno rođene djece i dr.

»A kruna i nagrada svega onoga što smo radili sve ove godine jeste revizija dnevnika u desetom izdanju, koju je potpisao asistent dr. **Borko Milanović**, pedijatar alergolog i klinički imunolog Medicinskog fakulteta u Novom Sadu i koji je napisao: »Na našoj sceni ne postoji sličan vodič koji je tako stručno potkovan i utemeljen te je sam autor možda ovom knjigom napravio veći doprinos u pogledu preventivnog i dugoročnog efekta na zdravlje nego što će postići svojim direktnim kvalitetnim radom u okviru internističke službe«.

Nema gdje je nema

Popularnost sadržaja koji nudi ova knjiga krenula se širiti od Facebooka, no, kako ističe Marija Mandić Matarić, ona je prije svega samu sebe izrekamlirala.

»Naravno, tu su društvene mreže, preporuke, u početku smo imali podršku vašeg tjednika, što nam je zaista puno značilo, potom *Somborskih novina* te našeg *Miroljuba*. Ovdašnji renomirani časopis *Moj pedijatar* je prepoznao njezinu jedinstvenost, način izražavanja i jednostavnost recepata, tako da smo pet godina u svakom izdanju ovog časopisa imali svoju kolumnu koja je također sigurno utjecala na povećanu tiražu. Došli smo do toga da se knjiga savjetuje u nekim patronažnim službama Novog Sada, Kragujevca, Niša, dokle mi nismo ni pomislili da ju idemo prezentirati«, kaže ona dodajući kako se kuhar sada već nalazi u 40 zemalja diljem svijeta.

»Kad je bilo deset zemalja, krenuli smo voditi evidenciju. Mame nam se jave iz Ujedinjenih Arapskih Emirata i onda im pošaljemo knjigu, slali smo je i u Australiju, Kinu... To su sve ljudi s naših prostora kojih ima svugdje u svijetu i zato i knjige ima svugdje. To znači da su mame u njoj prepoznale način kako hraniti svoje bebe gdje god oni bili u svijetu onako kako je njih njihova mama hranila«, navodi dr. Mandić, a na pitanje je li se razmišljalo o njenom prevođenju, odgovara:

»Razmišljali smo o prevođenju, no to je ipak lokalni način ishrane. Neće značiti puno npr. nekoj mami u Švedskoj da smo mi gnječili krumpir i bundevu. U pitanju su i drukčije namirnice, a i drukčija godišnja doba. Ova knjiga prati šest mjeseci odnosno sezonske namirnice, a na drugim mjestima su drukčije namirnice i drukčiji način pripreme hrane. To mogu razumjeti samo oni koji su odavde. Najviše se, zbog jezične barijere, iznenadim kad naruče i koriste knjigu mame iz Makedonije«.

Važno je istaknuti i da je Narodna biblioteka Srbije *Kuharski dnevnik bebe Marte* uvrstila u fond svojih knjiga kao publikaciju od značaja za kulturu i umjetnost, kao i da su neke nakladničke kuće tražile otkup autorskih prava.

»Od Narodne biblioteke smo dobili poziv 2017. godine da je žele uvrstiti u svoj književni fond i na to smo izuzetno ponosni. To znači da određeni broj knjižnica diljem Srbije ima našu knjigu na svojim policama i može se posuditi. Što se tiče otkupa autorskih prava, nismo to prihvatili jer mi na ovo gledamo kao na jednu našu malu radinost, na svoju malu misiju da pokrenemo svijest ljudi, što smo očigledno i uradili. Mi smo time zadovoljni i nema potrebe ići dalje od ovoga.«

Knjiga se može kupiti u knjižarama *Laguna* u Srbiji, u BiH u knjižarama *Kultura*, u Crnoj Gori *Nova knjiga* te u gradskim knjižarama, a mogu se naručiti i putem Facebook, odnosno Instagram stranice »Kuharski dnevnik bebe Marte«.

I. Petrekanić Sič

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
Tel: +381 21 487 4819
ounz@vojvodina.gov.rs
Klasa: 001006963 2024 09427 001 002 000 001
Datum: 20. 3. 2024. godine

Na temelju članka 5. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava za financiranje i sufinanciranje programskih aktivnosti i projekata u području osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Službeni list APV*, broj: 14/15 i 10/17), članka 24. stavka 2. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Sl. list AP Vojvodine*, broj: 37/2014, 54/2014 – dr. odluka, 37/16, 29/17, 24/19, 66/20 i 38/2021) i članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (*Sl. list APV*, broj: 7/23 i 5/24), pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, raspisuje:

NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA U AP VOJVODINI KOJE REALIZIRAJU DVOJEZIČNU NASTAVU U 2024. GODINI

Sredstva osigurana Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2024. godinu za financiranje i sufinanciranje osnovnih i srednjih škola u AP Vojvodini koje realiziraju dvojezičnu nastavu u 2024. godini (u daljnjem tekstu: korisnici) iznose 3.500.000,00 dinara i to:

1. za osnovno obrazovanje

– **programski troškovi** u funkciji realizacije dvojezične nastave – financiranje izvršitelja koji realiziraju dvojezičnu nastavu, troškovi materijala za obrazovanje, stručnog usavršavanja zaposlenika – obuka nastavnog kadra u zemlji i inozemstvu, troškovi nabave stručne literature i didaktičkog materijala, kao i svih drugih troškova u funkciji realizacije dvojezične nastave **783.000,00** dinara,

– **nabava opreme** u funkciji realizacije dvojezične nastave **890.000,00** dinara,

2. za srednje obrazovanje

– **programski troškovi** u funkciji realizacije dvojezične nastave – financiranje izvršitelja koji realiziraju dvojezičnu nastavu, troškovi materijala za obrazovanje, stručnog usavršavanja zaposlenika – obuka nastavnog kadra u zemlji i inozemstvu, troškovi nabave stručne literature i didaktičkog materijala, godišnje članarine za licencu Cambridge centra i članarine za međunarodnu maturu – IB, kao i svih drugih troškova u funkciji realizacije dvojezične nastave **1.500.000,00** dinara,

– **nabava opreme** u funkciji realizacije dvojezične nastave **327.000,00** dinara.

Pravo na dodjelu sredstava imaju ustanove osnovnog i srednjeg obrazovanja koje su dobile suglasnost ministarstva nadležnog za područje obrazovanja (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) za izvođenje dvojezične nastave.

Korisnik je dužan prilikom nabave usluga i opreme postupati sukladno odredbama Zakona o javnim nabavama (*Službeni glasnik RS*, broj: 91/19 i 92/23).

KRITERIJI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

Prilikom određivanja visine sredstava za programske troškove u funkciji realizacije dvojezične nastave, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

- broj nastavnika koji sudjeluju u dvojezičnoj nastavi,
- broj učenika u dvojezičnoj nastavi,
- opravdanost u smislu daljnjeg razvijanja dvojezične nastave.

Prilikom određivanja visine sredstava za nabavu opreme u funkciji realizacije dvojezične nastave, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

- broj dvojezičnih razrednih odjela i
- broj nastavnih predmeta koji se predaju dvojezično.

NAČIN PRIJAVE

Prijava za dodjelu sredstava podnosi se na jedinstvenom natječajnom obrascu Tajništva. Uz prijavu na Natječaj podnosi se sljedeća dokumentacija:

1. preslika akta kojim se dokazuje dobivena suglasnost Ministarstva,
2. neobvezujuća ponuda za programske troškove, nabavu opreme (izračun troškova).

Nepravodobne ili nepotpune prijave neće biti razmatrane.

Dodatne informacije u vezi s realizacijom Natječaja mogu se dobiti na telefon 021/487-46-09, 487-45-58.

O dodjeli sredstava korisnicima odlučuje pokrajinski tajnik nadležan za poslove obrazovanja na prijedlog Povjerenstva za provedbu natječaja, koje razmatra pristigle zahtjeve. Povjerenstvo zadržava pravo od podnositelja prijave, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju ili informacije, odnosno odrediti ispunjenje potrebnih uvjeta za dodjelu sredstava.

Ukoliko prijavu potpisuje osoba po ovlaštenju, neophodno je priložiti uredno potpisano ovlaštenje za potpisivanje.

Rezultati Natječaja se objavljuju na mrežnoj stranici Tajništva.

Rok za podnošenje prijave na Natječaj je 10. travnja 2024. godine.

Prijave na Natječaj (isključivo na popunjenom obrascu prijave, koja se nalazi na mrežnoj stranici Pokrajinskog tajništva) dostavlja se u papirnatom obliku u zatvorenoj omotnici na adresu:

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE, BULEVAR MIHAJLA PUPINA 16, 21000 NOVI SAD, s naznakom naziva natječaja/programa i projekta, poštom ili osobno predajom pisarnici pokrajinskih tijela uprave (na navedenu adresu) u vremenu od 9 do 14 sati.

Obrazac prijave za navedene natječeje, s priložima, može se preuzeti od **20. ožujka 2024. godine** na službenoj internetskoj prezentaciji Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

POKRAJINSKI TAJNIK, Zsolt Szakállas

VELEPOSLANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE
BEOGRAD
Kneza Miloša 62, 11000 Beograd, Republika Srbija
Tel: (+381 11) 3679 150; Fax: (+381 11) 3610 032
e-mail: croebg@mvep.hr

OBJAVA BIRAČIMA

Predsjednik Republike Hrvatske je 15. ožujka 2024. godine donio Odluku o raspisivanju izbora za zastupnike u Hrvatski sabor.

Izbori će na biračkim mjestima u sjedištima diplomatskih misija i konzularnih ureda Republike Hrvatske u inozemstvu biti održani:

u utorak, 16. TRAVNJA 2024. i srijedu, 17. TRAVNJA 2024. godine

(od 7 do 19 sati)

POZIV NA PRETHODNU/AKTIVNU REGISTRACIJU BIRAČA

ZA GLASOVANJE U INOZEMSTVU NA IZBORIMA ZA ZASTUPNIKE

U HRVATSKI SABOR

U Republici Srbiji glasovanje će biti provođeno na sljedećim biračkim mjestima:

KONZULARNI URED VELEPOSLANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE U REPUBLICI SRBIJI, Beograd, Kneza Miloša 82/I. kat

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE HRVATSKE U SUBOTICI, Maksima Gorkog 6

Obavještavaju se birači da mogu izvršiti pregled, dopunu i promjenu podataka upisanih u registar birača te podnijeti zahtjev za privremeni upis u registar birača izvan mjesta prebivališta, izdavanje potvrde za glasovanje izvan mjesta prebivališta, prethodnu registraciju i aktivnu registraciju.

ROK ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA ISTJEČE U SUBOTU, 6. TRAVNJA 2024.

Birači mogu pregledati svoje podatke upisane u registar birača na mrežnoj stranici Ministarstva uprave: <https://biraci.gov.hr/RegistarBiraca/>

Zahtjevi za prethodnu/aktivnu registraciju i zahtjev za promjenu mjesta aktivne registracije mogu se dobiti u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske u Republici Srbiji, a dostupni su i na web stranici Ministarstva uprave Republike Hrvatske <https://uprava.gov.hr>

I. BIRAČI S PREBIVALIŠTEM U RH

Birači s prebivalištem u RH koji žele glasovati u Republici Srbiji trebaju vlastoručno potpisati zahtjev za prethodnu registraciju, dostaviti osobno, poštom, e-mailom croebg@mvep.hr za VRH Beograd ili gkrh.subotica@mvep.hr za GK RH Subotica zaključno sa subotom, 6. travnja 2024. godine.

Birači s prebivalištem u RH mogu u nadležnom uredu prema mjestu prebivališta, u kojem su upisani u registar birača, zatražiti potvrdu za glasovanje izvan mjesta prebivališta bez navođenja mjesta boravka u Republici Hrvatskoj ili diplomatsko-konzularnog predstavništva RH na kojem će se zateći na dan izbora, a temeljem koje će moći glasovati na bilo kojem biračkom mjestu u RH ili u inozemstvu.

II. BIRAČI KOJI NEMAJU PREBIVALIŠTE U RH

Birači bez prebivališta u RH kojima je izdana hrvatska osobna iskaznica s podatkom o prebivalištu izvan RH ne moraju se aktivno registrirati, već će, po službenoj dužnosti, biti aktivno registrirani za državu i konzularno područje prema adresi prebivališta upisanoj u osobnoj iskaznici. Ako žele glasovati na području drugog diplomatsko-konzularnog predstavništva, odnosno u RH gdje će boraviti na dan održavanja izbora, podnijet će zahtjev za promjenu mjesta aktivne registracije.

Birači koji nemaju prebivalište u RH i koji nemaju hrvatsku osobnu iskaznicu s podatkom o prebivalištu izvan RH, kako bi mogli glasovati u inozemstvu ili u RH moraju se aktivno registrirati, odnosno trebaju dostaviti vlastoručno potpisani zahtjev za aktivnu registraciju, uz presliku osobne iskaznice ili drugog valjanog identifikacijskog dokumenta, osobno, poštom, e-mailom ili putem faksa u diplomatsko-konzularno predstavništvo u kojem žele glasovati zaključno sa subotom, 6. travnja 2024. godine.

Također, birači koji nemaju prebivalište u RH, a nisu aktivno registrirani, na dan održavanja izbora svoje pravo glasovanja mogu ostvariti potvrdom koju će izdati nadležno diplomatsko-konzularno predstavništvo RH.

Rok za podnošenje zahtjeva za prethodnu i aktivnu registraciju istječe u subotu, 6. travnja 2024. godine.

Adrese za dostavu zahtjeva za prethodnu i aktivnu registraciju:

VELEPOSLANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE U REPUBLICI SRBIJI, Beograd, Kneza Miloša 62; 011-367-91-52; faks: 011361-00-32 i e-mail: croebg@mvep.hr

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE HRVATSKE U SUBOTICI, Maksima Gorkog 6; tel: 024-659-900 faks: 024-556-158 i email: gkrh.subotica@mvep.hr

e- Građani

Birači koji imaju vjerodajnice i pristup Sustavu e-Građani mogu podnijeti zahtjev za prethodnu registraciju i aktivnu registraciju putem Sustava e-Građani.

Okružno natjecanje iz hrvatskog jezika i jezične kulture

U petak, 15. ožujka, u OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu održano je okružno natjecanje iz hrvatskog jezika i jezične kulture za učenike VII. i VIII. razreda osnovne škole.

Na natjecanju je sudjelovalo 10 učenika sedmih i 13 učenika osmih razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku, i to iz sljedećih osnovnih škola: *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* Subotica, *Matija Gubec* Tavan-
kut, *Vladimir Nazor* Đurđin i prvi puta ove godine i učenici iz OŠ 22. oktobar iz Monoštora, a učenici koji su ostvarili uspjeh su:

7. razred

Martina Tikvicki, OŠ *Matko Vuković* – I. mjesto, mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Roko Vojnić, OŠ *Matko Vuković* – II. mjesto, mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Timotej Vukmanov Šimokov, OŠ *Matko Vuković* – III. mjesto, mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Ivona Pejak, OŠ 22. oktobar – plasman, mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Vedran Forgić, OŠ 22. oktobar – plasman, mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Filip Ivković Ivandekić, OŠ *Matko Vuković* – plasman mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Petra Pirša, OŠ *Matko Vuković* – plasman mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Mihaela Elek, OŠ *Ivan Milutinović* – plasman, mentorica **Sanja Šteković**.

8. razred:

Ines Vojnić, OŠ *Matko Vuković* – I. mjesto, mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Magdalena Suknović, OŠ *Ivan Milutinović* – II. mjesto, mentorica **Sanja Šteković**

Antonija Kujundžić, OŠ *Matko Vuković* – III. mjesto, mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Hana Sič, OŠ *Matko Vuković* – plasman, mentorica **Klara Knežević Lukačević**

Sara Dulić, OŠ *Vladimir Nazor* – plasman, mentorica **Monika Ivanović**.

Na natjecanju je nazočila članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević** koja je, skupa s ravnateljicom škole **Ljiljanom Dulić**, uputila riječi podrške svim sudionicima i po završetku natjecanja uručila zahvalnice. Podršku učenicima pružili su i svi profesori hrvatskog jezika kako u osnovnim tako i srednjim školama kao i lektor hrvatskog jezika **Perica Vujić**.

Republičko natjecanje bit će održano 25. svibnja, također u Đurđinu.

Matematika

Okružno natjecanje iz matematike održano je 16. ožujka u OŠ *István Kizúr* u Subotici, a zavidan uspjeh postigli su sljedeći učenici hrvatskih odjela:

IV. razred

Aleksandar Sente, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – I. mjesto (100 bodova), mentorica **Ljubica Milašin**

Emilija Tonković, OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – pohvala, mentorica **Sanja Dulić**

V. razred

David Tikvicki, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – I. mjesto, mentorica **Nevenka Tumbas**

VII. razred

Martina Tikvicki, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – III. mjesto, mentorica **Nevenka Tumbas**

Biologija

Općinsko natjecanje iz biologije održano je 17. ožujka u OŠ *Đuro Salaj* u Subotici, a učenici cjelovite nastave su postigli sljedeći rezultat.

V. razred

Katarina Vukadinović, OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – II. mjesto, mentor **Mladen Neorčić**

Roko Piuković, OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – III. mjesto, mentor **Mladen Neorčić**

Leona Vukmanov Šimokov, OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – III. mjesto, mentor **Mladen Neorčić**

VI. razred

Ana Perčić, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – III. mjesto, mentor **Zlatko Neorčić**

VII. razred

Martina Tikvicki, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – III. mjesto, mentor **Zlatko Neorčić**

Timotej Vukmanov Šimokov, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – III. mjesto, mentor **Zlatko Neorčić**

VIII. razred

Ines Vojnić, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – III. mjesto, mentor **Zlatko Neorčić**.

Sinjsko kazalište u Temerinu

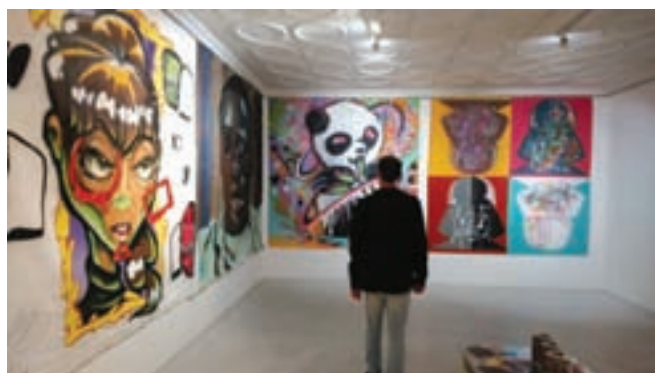
TEMERIN – Dramski studio mladih Sinjskog pučkog kazališta proteklog je vikenda na poziv Dramske udruge Cvrčak, Općine Temerin i Kulturnog centra *Lukijan Mu-*

šicki gostovao u Vojvodini. Mladi Sinjani su u petak imali tri izvedbe drame *Nedostajem sama sebi*, a gradska dvorana u Temerinu koja prima 300 gledatelja bila je pretijesna za sve zainteresirane. Ovo je bila 110. izvedba ove predstave za koju je tekst napisala prosvjetna radnica iz Temerina **Đurđa Lilly Horvat**. Druženje je nastavljeno u subotu posjetom i razgledavanjem Petrovaradina i Novog Sada. Ujedno, dogovoreno je i gostovanje Temerina u Sinju.

Prekogranična graffiti suradnja

SUBOTICA – U prostorijama udruženja *Hardwired* u Subotici priređena je izložba radova graffiti umjetnika iz Srbije i Hrvatske. U pitanju je projekt koji je nastao u

okviru programa prekogranične suradnje Otvorenog sveučilišta u Subotici i Grada Vukovara, odnosno Festivala europskog filma Palić i *VukovArt* festivala. Tema izložbe je film i bilo je izloženo deset radova (veličine 2,5 x 2,5 metra) autora iz Subotice, Novog Sada, Vukovara i Osijeka.

Urbani Šokci u Miholjcu

DONJI MIHOLJAC – Ogranak Matice hrvatske u Donjem Miholjcu organizira predstavljanje Udruženja građana *Urbani Šokci* iz Sombora, kao udruge Hrvata izvan Hrvatske. Predstavljanje će biti održano večeras (petak, 22. ožujka) u dvorcu Dvorac Mailáth-Prandau, s početkom u 19 sati. Udruga *Urbani Šokci* osnovana je 2008., a cilj im je njegovanje kulture i običaja bačkih Hrvata, posebice Šokaca, očuvanje njihove baštine, govora i književnosti, narodnih nošnji te zaštita njihovih prava i sloboda. Suorganizator događaja je KUD *Matija Gubec* iz Donjeg Miholjca.

Uskrsne izložbe u Tavankutu i Subotici

TAVANKUT – Uskrsna izložba u Tavankutu bit će otvorena večeras (petak, 22. ožujka), s početkom u 18 sati u mjesnoj Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame. Svoje radove izložiti će članice slamarske sekcije HKPD-a *Matija Gubec*. Izložbu će otvoriti vlč. **Vinko Cvijin**.

Otvorenje Uskrsne izložbe u Subotici, gdje će uz slamarke sudjelovati i članovi Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će u ponedjeljak, 25. ožujka, u predvorju Gradske kuće, s početkom u 18 sati. Izložbu će otvoriti vlč. **Marjan Vukov**.

100. obljetnica smrti Stipana Kopilovića

BAJMAK – Povodom 100. obljetnice smrti slikara **Stipana Kopilovića**, u njegovu rodnom mjestu Bajmaku, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata večeras (22. ožujka) priređuje program posvećen ovom velikanu. Program uključuje misu u 17 sati i svečanu akademiju u župnoj crkvi svetih apostola Petra i Pavla, s početkom u 17.30 sati. Sudjeluju: ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković**, župnik vlč. **Róbert Erhard** i povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**, a nastupit će i zbor župe pod ravnanjem **Bele Anišića**.

Stipan Kopilović rođen je u Bajmaku 24. ožujka 1877. godine, a preminuo je 13. ožujka 1924. godine u Bačkoj Topoli. Program se odvija u okviru projekta »Godine novog preporoda«.

Croatia Records

Nova pjesma i spot za *Bisere*

Subotički Ansambl *Biseri* ima novu pjesmu *Ne gledaj na ure*, koja je objavljena za Croatia Records iz Zagreba. Autor glazbe je **Josip Francić-ković**, a autorica teksta **Đurđa Habel**. Aranžman potpisuje **Ante Crnković**.

Kako navode iz Croatia Recordsa, *Biseri* su ostali vjerni svom izvornom zvuku i produkciji jer uživo žele zvučati isto kao na studijskoj snimci. Ovim singlom ansambl najavljuje i nosač zvuka koji bi svjetlo dana trebao ugledati do kraja ove godine. Inače, pjesma *Ne gledaj na ure* je na festivalu *Zlatni glas zlatne doline 2023.* godine osvojila treće mjesto po ocjeni stručnog žirija.

Za pjesmu je snimljen i video spot koji se može pogledati na kanalu Youtube. Produkciju spota potpisuje

Suvideo.com, sniman je u Subotici, a korišteni su i crteži akademske slikarice **Nere Pletikosić**. U spotu za pjesmu glume **Nevena Baštovanović**, **Vedran Peić** i **Vladan Grbić**.

D. B. P.

Koncert duhovne glazbe u Rumi

Poruka zajedništva i mira

Užupnoj crkvi Uzvišenja Svetog Križa u Rumi 15. ožujka održan je koncert duhovne glazbe. Na koncertu su zajedno nastupili mješoviti zbor župe Uzvišenja svetog Križa pod vodstvom **Katarine Atanacković** i Srpsko pevačko društvo iz Rume pod dirigentskom palicom **Siniše Pejakova**. Bio je to prvi u nizu koncerata koji će biti održani u sklopu projekta *Musicae Spirituales Concentus* čiji su pokrovitelji Srijemska biskupija, Općina Ruma i župa Uzvišenja svetog Križa.

»Crkva je uvijek njegovala glazbu. Crkva i glazba su kroz povijest uvijek bile povezane«, izjavio je rumski župnik vlč. **Josip Ivešić** i dodao: »Rodila se ideja da se u našoj crkvi organizira duhovni glazbeni koncert koji bi bio šireg spektra i ne bi bio izravno vezan za liturgiju, ali s naglaskom na duhovnu glazbu. S koncerta šaljemo poruku zajedništva i mira. Veseлим se gostovanju Srpskog pevačkog društva iz Rume koji ima

kvalitetan repertoar. Naša katolička zajednica u Rumi ima što ponuditi i pokazati, osobito ako je to u smjeru povezivanja i udruživanja«.

Koncert je završio zajedničkom izvedbom pjesme *Milost*.

S. D.

U Đakovu započeli 8. *Dani Antuna Gustava Matoša*

»Putovanje s Matošem«

Multimedijalnim programom »Putovanje s Matošem«, koji je priređen prošloga petka, 15. ožujka, u kinu Hrvatskog doma u Đakovu započeli su ovogodišnji, 8. *Dani Antuna Gustava Matoša*. Manifestacija se ove godine održava u znaku 110. godišnjice smrti **Antuna Gustava Matoša** (17. ožujka 1914. – 17. ožujka 2014.), a i ove godine spojiti će različite postaje vezane za život ovoga velikana hrvatske književnosti i njegove obitelji. Prva od njih bila je Đakovo u kojem je Matošev otac završio učiteljsku školu, gdje su imali rodbine, a Matoš se dopisivao s poznatim tamošnjim biskupom i političarem **Strossmayerom**.

Začetnik moderne

Tijekom večeri predstavljene su knjige *Iverje* (Osijek/Subotica/Mostar, 2023.) i *Domovini iz tuđine* (Subotica, 2023.); prikazan je dokumentarni film *Ja sam dakle Bunjevac podrijetlom, Srijemac rodom i Zagrepčanin odgojem* te je izveden multimedijalni performans *Voyage s Matošem* Književno-teatarskog kružoka HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

Kao njezin priređivač, o knjizi *Iverje* govorio je predsjednik Društva hrvatskih književnika – Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski **Mirko Ćurić**. On je podsjetio da je njezino prvo izdanje objavljeno 1899. u Mostaru, a da je reizdana prošle godine u nakladi spomenutog ogranka te ZKVH-a i DHK-a Herceg Bosne iz Mostara. Istaknuo je kako se u njoj, među ostalima, nalazi priča *Moć savjesti* iz 1892. koja se smatra začetkom moderne u hrvatskoj književnosti. U knjizi se nalaze i dva Matoševa autobiografska teksta gdje, među ostalim, piše i o svojem bunjevačkom podrijetlu.

Matoš u Srbiji

O knjizi *Domovini iz tuđine* i koliko je lik i djelo Matoša važno za Hrvate u Srbiji govorila je ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

»Matoš je ukupno napisao oko stotinu pjesama, u *Domovini iz tuđine* izdvojeno je 60-ak pjesama, a izbor je priredila profesorica književnosti **Nevena Baštovanović**«, rekla je Čeliković.

Čeliković je govorila i o načinima na koje se među Hrvatima u Srbiji čuva sjećanje na ovoga velikana, od Fondacije *Antun Gustav Matoš* u Beogradu i udruge *Matoš* u Plavnoj do trijenalne nagrade ZKVH-a za poeziju koja nosi njegovo ime.

Program su priredili Srednja strukovna škola *Antuna Horvata* iz Đakova u suradnji s Centrom za kulturu Đakovo, Društvom hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, Osijek, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica i Općinom Tovarnik.

»Putovanje s Matošem« priređeno je u srijedu, 20. ožujka i u Subotici, u HKC-u *Bunjevačko kolo*. Uz navedene sadržaje, u Subotici je prikazana i izložba *A. G. Matoš u slici i karikaturi* autora **Ljudevita Vujkovića Lamića** iz Subotice.

U okviru manifestacije slijede programi u Tovarniku (gdje je književnik rođen), Beogradu (gdje je živio i gdje djeluje spomenuta Fondacija), Zagrebu (gdje je živio i gdje je sahranjen) te Plavnoj, a možda i Kačmaru, za koje je vezan obiteljskim podrijetlom.

Pokrovitelji manifestacije *Dani Antuna Gustava Matoša* su Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Vukovarsko-srijemska županija i Općina Tovarnik.

H. R.

Prijem za Miru Temunović, dobitnicu nagrade »Utjecajna hrvatska žena«

»Brojne generacije zarazila tamburom i glazbom«

Profesorica tambure i voditeljica orkestarske HGU-a *Festival bunjevački pisama* iz Subotice **Mira Temunović** jedna je od 24 dobitnice nagrade »Utjecajne hrvatske žene« za 2024. godinu. U pitanju je nagrada koja, kako se navodi, prepoznaje vodstvo, inovativnost i društveni utjecaj žena hrvatskog podrijetla u svijetu. Nagradu dodjeljuje organizacija Croatian Women's Network/Mreža hrvatskih žena. Prof. Temunović nagrađena je u kategoriji »Umjetnost i Kultura«, a za nagradu ju je predložila ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

Tim povodom u ZKVH-u je 19. ožujka priređen prijem za prof. Temunović gdje su joj na nagradi čestitale predstavnice institucija Hrvata u Srbiji – ravnateljica ZKVH-a Katarina Čeliković, članica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužena za obrazovanje **Nataša Stipančević** i v. d. ravnateljice NIU *Hrvatska riječ* **Mirjana Trkulja**.

Rad koji je prepoznat

»Obzirom da hrvatska zajednica nema često mogućnost dobiti nagradu u Hrvatskoj, a naročito ako ta nagrada prelazi granice, za nas je veliko zadovoljstvo i ponos što je naš prijedlog iz Zavoda bio pozitivno prihvaćen i 8. ožujka je prof. Temunović dobila ovo vrlo prestižno priznanje. Vjerujem da smo Miru svi prepoznali kao osobu koja sve što radi – radi srcem, bez kalkulacija i bez velikog interesa, i zato su ono što je radila u hrvatskoj zajednici prepoznale generacije. Ako netko može biti sretan i zadovoljan u životu, to je onda kada prepozna da iza njega postoje ljudi koji će nastaviti njegovo djelo. A kada zajednica kojoj pripadaš prepozna da si nešto vrijedno uradila, jednako smo zadovoljni i mi kao predstavnici hrvatske zajednice i ti koja si to zaslužila«, poručila je Čeliković čestitajući na nagradi.

»Ime Mira Temunović je ime koje vrlo dobro znaju djeca, mladi pa i oni u zrelijoj dobi, ime koje je zvučno u Subotici, Vojvodini, Srbiji, a i sada i ranije u Hrvatskoj. Brojne generacije prošle su uz nju, zarazila ih je tamburom i glazbom. Hvala Vam što često nismo niti morali pozivati Vas, već ste Vi zvali i pitali što treba i kad treba. Hvala što na jedno pitanje 'možete li' samo ste odgovorili 'da' i

što su brojne svečanosti naše zajednice tamburaši pod Vašim vodstvom uljepšali«, rekla je Nataša Stipančević.

Znanje i ljubav

»Drago mi je što je nagradu dobila žena koja je prije svega posvećena djeci, našim najmlađima, kojima nesebično prenosi svoje znanje, iskustvo i prije svega ljubav prema glazbi zahvaljujući kojoj će naša djeca uploviti u svijet umjetnosti i nešto tako plemenito raditi kao što i vi radite«, rekla je Mirjana Trkulja.

Prof. Mira Temunović izjavila je kako je izuzetno ponosna na nagradu.

»Nisam očekivala da ću dobiti nagradu, jer je to nagrada na globalnoj razini, i mislim da se povjerenstvo koje je radilo odabir od 156 žena opredijelilo za 24 zaista utjecajnih žena koje neke žive u Hrvatskoj a mnoge i van Hrvatske. Bilo nas je iz raznih područja i raznih krajeva svijeta, i svaka žena kao i ja imaju svoju priču. Osjećala sam se veoma posebno na dodjeli, uz pratnju mojih sinova i buduće snahe. Sve ovo ne bih postigla u životu da nije bilo moje obitelji – mojih roditelja, mog brata i moje djece. Kada sam postala svjesna da sam dobila nagradu, odmah sam se sjetila mojih roditelja i zahvalna sam im što su bili uz mene cijeloga života. Dobro se dobrim vraća, kad tražiš dobiješ, ako si i ti prije toga dao. Pa i ovu nagradu tako doživljavam kao dokaz da je ono što sam u životu radila za očuvanje tradicije hrvatskog naroda u Srbiji vrijedno pažnje«, rekla je Temunović.

J. D.

Zrenjaninska biskupija

Mirko Štefković novi biskup

Sveti Otac papa **Franjo** imenovao je **Mirka Štefkovića**, ekonomu Subotičke biskupije, zrenjaninskim biskupom – priopćio je u ponedjeljak 18. ožujka 2024. Tiskovni ured Svete Stolicе. Mirko Štefković će na novoj službi naslijediti beogradskog nadbiskupa mons. **Ladislava Németa**, dosadašnjeg apostolskog upravitelja zrenjaninske biskupije.

Mirko Štefković rođen je 24. rujna 1977. godine u Subotici (Tavankutu), kao drugi od trojice sinova **Ivana** i **Dominike**, rođene **Ivanković**. Stariji brat **Josip** je dijecezanski svećenik, trenutno vrši službu dekana Somborskog dekanata i župnika u somborskim župama Uzvišenja sv. Križa i Sv. Nikole Tavelića. Mlađi brat **Nikola** je oženjen i ima troje djece. Otac je preminuo 1994. godine, te je majka u skromnim uvjetima sama othranila trojicu sinova.

Osnovnu školu je pohađao u Tavankutu, pa u Žedniku i u Subotici, a potom je u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji *Paulinum* u Subotici stekao srednjoškolsko obrazovanje. Godinu dana je zatim proveo u Nišu na odsluženju vojnog roka, a po povratku kući u ljeto 1997. godine ga je subotički biskup, mons. dr. **Ivan Péntzes**, kao svećeničkog kandidata poslao u Rim, gdje je najprije dvije godine proveo u zavodu za odgoj duhovnih zvanja *Casa Balthasar*, a ostalih šest godina je boravio u Papinskom kolegiju *Germanicum et Hungaricum*. Studij filozofije pohađao je od 1998. do 2000. na Papinskom sveučilištu *Urbaniana*, a potom je studirao teologiju na Papinskom sveučilištu *Gregoriana*, gdje je 2006. godine postigao licencijat iz fundamentalne teologije.

Biskup Péntzes ga je 3. svibnja 2003. godine u Rimu zareadio za đakona, te je godinu dana proveo na pastoralnoj praksi u župi Snježne Gospe u Horgošu. Za svećenika je zaređen 29. lipnja 2004. u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske.

Po povratku s poslijediplomskog studija imenovan je osobnim biskupovim tajnikom i bilježnikom u Biskupskom ordinarijatu, a te dužnosti je vršio do 2020. godine, da bi 2021. bio imenovan biskupijskim ekonomom i ravnateljem svećeničkog doma *Josephinum*. Od 2011. povjerene su mu i službe biskupijskog ceremonijara i glasnogovornika, koje je obnašao do 2023. godine.

Pomoćnim tajnikom Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda imenovan je 2010. godine, da bi 2016. bio izabran za njezinog generalnog tajnika, a tu dužnost je vršio do 2021. godine.

Osim navedenih služba od svibnja 2007. do lipnja 2011. godine bio je glavni i odgovorni urednik Katoličkog lista *Zvonik*, te u više mandata član Zbora biskupijskih savjetnika, Prezbiterskog i Ekonomskog vijeća biskupije, kao i Odbora za komemoraciju nevinim žrtvama stradalima 1944. i 1945. na području Grada Subotice. Na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije predaje fundamentalnu teologiju. Redoviti je suradnik Radio Marije Srbije. U slobodno vrijeme bavi se brzim hodanjem i biciklizmom, a član je svećeničke reprezentacije u malom nogometu. Pored materinjeg hrvatskog, govori srpski, mađarski, talijanski i njemački, a služi se i engleskim jezikom.

Izvor: Zrenjaninska biskupija

Zahvalno euharistijsko slavlje za biskupstvo mons. Đure Gašparovića

Slijedimo primjer sv. Josipa

U katedrali svetog Dimitrija u Srijemskoj Mitrovici na blagdan sv. Josipa, 19. ožujka, održano je svečano euharistijsko slavlje za biskupstvo mons. **Đure Gašparovića**, srijemskog biskupa u miru. Euharistijsko slavlje predvodio je mons. Gašparović u koncelebraciji sa srijemskim biskupom mons. **Fabijanom Svalinom**, nuncijem u Srbiji **Santom Gangemijem**, nadbiskupima i biskupima Đakovačko-osječke, Beogradske nadbiskupije, Subotičke i Zrenjaninske biskupije te svećenicima Srijemske biskupije. Bila je to oproštojna i zahvalna misa mons. Gašparoviću nakon prihvaćanja pape **Franje** njegovog odreknuća od službe dijecezenskog biskupa Srijemske biskupije.

U svojoj se propovijedi mons. Gašparović dotakao života sv. Josipa, primjera najčasnijih svetaca u kršćanskoj tradiciji.

»Kroz svoju biskupsku službu nastojao sam poput sv. Josipa našu biskupijsku zajednicu voditi kroz mnoge izazove i radosti života. Susreti biskupa sa svećenicima i vjernicima vrlo su važni u vođenju biskupijom. To se u našoj Srijemskoj biskupiji ostvarivalo organiziranjem duhovnih obnova, sastanaka i susreta svećenika, susreta mladih, obitelji i bolesnih, liturgijskim slavljinama i organiziranjem kulturnih, liturgijskih i ekumenskih događaja u župama. Oprostite mi ako sam nešto krivo uradio ili propustio uraditi dobro. Molim i Svetoga Oca da bude

milosrdan, svetog Dimitrija i mučenike da me zagovaraju kod Gospodina, a dragog Boga i Gospu Tekijsku molim da uperi svoj majčinski pogled na sve nas i preporuči nas svom sinu Isusu Kristu«, istaknuo je mons. Gašparović.

Riječi zahvalnosti za dosadašnji rad i želje za život mons. Gašparoviću uputili su srijemski biskup mons. Fabijan Svalina, nadbiskupi i biskupi te svećenici Srijemske biskupije. Svečano euharistijsko slavlje svojim skladbama uveličao je župni zbor Sv. *Cecilija* iz Srijemske Mitrovice.

S. D.

Vič. Damjan Pašić započeo službu kapelana u Bregu

Damjan Pašić služio je 17. ožujka prvi puta svetu misu u župi sv. Mihovila u Bregu, mjestu svoje nove svećeničke službe.

Subotički biskup **Franjo Fazekas** imenovao je, nakon nedavne smrti dosadašnjega župnika **Davora Kovačevića**, administratorom župe sv. Mihovila u Bregu monaštorskog župnika **Dražena Dulića**, a njegovim kapelanom, koji je upućen na službu vjernicima u Breg vič. Damjana Pašića, dosadašnjeg župnog vikara u katedralnoj župi sv. Terezije Avilske u Subotici. Prvu svetu misu Pašić je u Bregu služio 17. ožujka, a đakonsku službu na misi vršio je vič. **Stipan Periškić**.

Velečasni Pašić uputio je poruke ohrabrenja i suradnje bereškim vjernicima, uz nekoliko administrativnih obavijesti te pozvao na usuglašavanje oko termina svete mise i pobožnosti te rada župnog ureda.

Damjan Pašić rođen je 3. ožujka 1991. u Somboru od oca **Marina** i majke **Marice**, rođ. **Kolar**. Osnovnu školu završio je u Monoštoru, srednju tehničku u Somboru 2010. godine, a nakon toga odlazi u Zagreb na filozof-

sko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Magistrirao je teologiju 2019. i iste godine u listopadu javio se biskupskom Ordinarijatu u Subotici te bio primljen kao kandidat Subotičke biskupije za sveti red. Nakon što je primio niže redove lektorata i akolitata od strane biskupa **Pénzesa** u Subotici, poslan je kao duhovni pomoćnik župniku u Vajsku. Đakonsku službu vršio je u Žedniku, prvu kapelansku u Bajmaku, a drugu u katedrali u Subotici.

Pokojni župnik Kovačević vodio je župu Breg nepunih 26 godina, od 1998. do 2024. godine.

M. T.

Pobožnost križnog puta na subotičkoj kalvariji

22. ožujka, 20 sati – križni put sa svijećama

24. ožujka, 15 sati – križni put predvode obitelji

29. ožujka, 10 sati – Veliki petak

Bdjenje za život

Molitvena *Inicijativa 40 dana za život* – korizmena kampanja traje još samo do Cvjetnice, 24. ožujka.

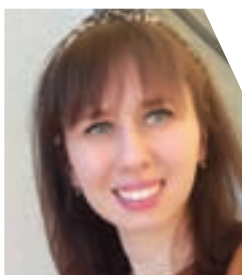
Tijekom inicijative molilo se za zaštitu nerođenih beba; za prestanak pobačaja; za liječničko osoblje; za sve koje na duši nose rane pobačaja.

U Subotici: u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila još danas se moli od 17 do 18 sati, te sutra i u nedjelju od 8 do 9 sati.

U Novom Sadu: svakoga dana do nedjelje je bdjenje ispred klinike za ginekologiju i akušerstvo *Betanija* od 6.30 do 9 sati.

U susret Velikom tjednu

U nedjelju, 24. ožujka slavi se blagdan Cvjetnice, kada se Crkva spominje Isusova ulaska u Jeruzalem. Već sljedeći tjedan naziva se Veliki tjedan, a označava posljednje dane Kristove muke. Na Veliki četvrtak u prijepodnevnim satima služi se misa posvete ulja (samo jedna u cijeloj biskupiji) na kojoj se blagoslivlja ulje za svetu potvrdu, bolesničko pomazanje i katekumene. Istoga dana navečer obilježava se sjećanje na Posljednju večeru, kada se Crkva spominje ustanovljenja euharistije. Na Veliki petak nema sv. mise, nego su obredi Muke Gospodnje i smrti na križu. To je jedini dan žalosti u Katoličkoj Crkvi. Velika subota je dan tišine, skrušenosti i vrijeme kada se posjećuje Isusov grob, sve do Vazmenog bdijenja, koje je vrlo bogato obredima. Na sam Uskrs, 31. ožujka, slavit će se Isusovo Uskrsnuće i pobjeda nad grijehom i smrću.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Pred nama je Cvjetnica. Tjedan dana prije Uskrsa Crkva se prisjeća Isusovog svečanog ulaska u Jeruzalem. Narod ga s oduševljenjem dočekuje, no za Isusa to i nije toliko radostan događaj, jer on dolazi u Jeruzalem dovršiti svoje spasenjsko djelo, te zna što ga čeka za koji dan. Tako je i liturgija ove nedjelje nakon obreda blagoslivljanja grančica usmjerena na Kristovu muku, jer je upravo muka i smrt glavni razlog njegova dolaska u Jeruzalem. Sve što se događa usmjereno je konačnom dovršetku njegova poslanja.

Ljubav

Iako se cijele korizme kroz pobožnost Križnog puta prisjećamo Isusove muke, kao da je kroz vrijeme čovjek zaboravio koja je veličina Kristove žrtve za ljudsko spasenje. Pavao u Poslanici Filipljanima podsjeća da je Krist oduvijek postojao u svojoj božanskoj naravi. Kao Sin boravio je u vječnosti s Ocem. I on, Sin Božji, odlučuje utjeloviti se, doći među ljude i donijeti im spasenje. »Krist Isus, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe 'opljeni' uzevši lik sluga, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu« (Fil 2,6-8). Dakle, Krist iako Bog, odlučuje postati ljudima sličan. On, Bog, postaje poput jednog Božjeg stvorenja, kako bi čovjeku donio spasenje. A radi spasenja čovječanstva dopušta ljudima, Božjim stvorenjima, da ga ponize i ismiju, da ga tretiraju kao najbjeđenijeg među njima. I ne samo da im nije zamjerio nego dok umire ponižen i osramoćen, moli za sve one koji su sudjelovali u njegovoj muci. On sam sebe predaje, ne zato što bi to morao, nego zato što njegova ljubav nadvisuje sva ljudska poimanja ljubavi. Zahvaljujući toj ljubavi mi se danas možemo radovati jer smo spašeni, možemo s radošću

Početak muke

slaviti Uskrs, jer je on dan Kristove pobjede, dan kada ga je Bog preuzviseo, kada se proslavio i dovršio naše otkupljenje.

Suvremeni vjernik

Cvjetnica nas uvodi u posljednje događaje pred Isusovu smrt. Otkriva ružnu stranu ljudske prirode: koliko je čovjeku malo potrebno da nakon uzvisivanja nekoga ponizi, koliko brzo zaboravlja sva dobra djela i želi nekome najgore, te koliko čovjek može biti slijep za ono što mu Bog objavljuje, jer se lako da zavesti društvenim zbivanjima i riječima uglednika.

Krista su odbacili i ponizili njegovi suvremenici kojima je ozdravljao bolesnike i naviještao Božje kraljevstvo. Napustili su ga u najtežim trenucima i oni koji su mu bili najbliži. Dok slušamo ove nedjelje Evanđelje o njegovoj muci pitamo se kako je to moguće, kako su ljudi mogli biti takvi, te se čudimo kako nisu prepoznali Mesiju.

No, ovo je dan kada treba zaviriti i u svoje srce. Nama je danas sve protumačeno i jasno. Ipak, i Cvjetnicu i Veliki petak proživljava Isus i od suvremenog vjernika. U nevolji ljudi mu se utječu, mole pomoć i nadaju se uslišenju. Kada se ono dogodi, slave ga kao Jeruzalemti na Cvjetnicu. Ali kada postane nepopularno slaviti Krista, kada društvo njegove sljedbenike odredi kao previše konzervativne i kao takve nepoželjne, kada sljedbenicima Kristova nauka prilijepi etikete neprihvatljive u liberalnom društvu, tada mu okrećemo leđa. Odbacujemo ga da bismo se dodvorili nekom »moćnom« čovjeku, da bismo se svidjeli nekoj društvenoj sredini. To je za Krista novi Veliki petak, kada je ponovno izdan i napušten od svojih, a ponižen od ostatka svijeta. Iako je u mnogim sredinama nepopularno biti kršćanin, nemojmo se svrstavati na stranu onih koji su odbacili i izdali Isusa, našeg Spasitelja.

Križevi krajputaši u Đurđinu

Svjedoci života prije sto godina

Na križanju Pačirskog i Bajmačkog puta stoji Stantićev križ koji je ostao kao jedini trag na nekadašnji veliki Stantićev šor. Križ je podignut 1884. i najstariji je križ krajputaš prema dostupnim informacijama na području Đurđina

Stantićev križ, najstariji prema dostupnim informacijama u Đurđinu

Križevi krajputaši dio su sakralne arhitekture bunjevačkih Hrvata. Gradili su se, kao što im i ime kaže, kraj glavnih prometnica i na važnim križanjima. Na teritoriju Đurđina nalazi se 13 križeva krajputaša (od kojih su dva podignuta u novije vrijeme) i jedan objekt u kojemu je slika i kip sv. Antuna. Njihov značaj bio je veliki, naročito prije negoli je 1935. izgrađena crkva u Đurđinu jer su bili jedina mjesta okupljanja i molitve.

Čvarkovi križevi

U selu je smješten samo jedan križ krajputaš, dok su ostali od naselja udaljeni dva-tri, a neki čak i više od pet kilometara. Osim dva križa koja se nalaze kraj naseljenih salaša, ostali su okruženi samo njivama i predstavljaju jedine tragove nekadašnjeg života na prostoru oko Đurđina. Prema prezimenima koja stoje na njihovim pločama, križevi krajputaši otkrivaju gdje je bio koji šor i koje obitelji su živjele na prostoru Đurđina početkom 20. stoljeća, kada je većina njih i podignuta.

Najviše križeva podigla je i održavala obitelj **Dulić**, čak četiri. Dva pripadaju Dulićima *prdačno* (nadimkom) **Čvarkovima** i nalaze se u ataru prema Bajmaku i Mišićevu. Križ na tromedi Đurđina, Mišićeva i Bajmaka podigli su Čvarkovi, ali zbog kamena pješčara koji se istrošio, a na kojemu je pisalo tko i kada ga je podigao, informacije o ovom križu nisu poznate, osim da ga je 2018. obnovio i da ga održava **Ivan Stipić Braco**. Križ se, prema različitim izvorima, nalazi na zemlji koja se naziva Kraljicina zemlja, Gradina ili Klisa i gdje se nalazio srednjovjekovni Đurđin.

Drugi križ, na Bajmačkom putu Čvarkovi nisu podigli, ali su ga obnovili i održavali jer im je bio u blizini salaša. Također zbog istrošenog kamena pješčara ne vidi se točno godina izgradnje, ali se nazire da je 1800 i neka i da ga je podigao **Ivan Stantić** sa suprugom (nepoznato ime) **Francišković**. Treći je podignut 1923. na ulazu u sadašnje naselje i pripada Dulićima *prdačno* **Kožinima**. Podigli su ga **Pere** i **Ilka Mamužić** na spomen sinu **Marku Duliću**. Četvrti Dulićev križ je također nedaleko od naselja i crkve, a podigli su ga Dulići *prdačno* **Kurjakovi** 1887. Za ovaj križ specifično je što je natpisna ploča na mađarskome.

Osim Kurjakovog križa, natpis na mađarskome ima još samo jedan križ. Na njemu je razbijena ploča pa se ne vidi godina izgradnje. Jedinne informacije koje se vide na ploči su imena **Fábian** i **János**. Ovaj križ nalazi se jugozapadno od sela i u blizini njega nema drugih križeva.

Na križanju Pačirskog i Bajmačkog puta stoji Stantićev križ koji je ostao kao jedini trag na nekadašnji veliki Stantićev šor. Križ je podignut 1884. i najstariji je križ krajputaš prema dostupnim informacijama na području Đurđina. Križ je u izvrsnom stanju, održavan, omalan i ukrašen umjetnim cvijećem, a kako doznajemo o njemu se stara potomak Stantića koji su ga podigli – **Tomo Stantić**.

Iako nije kraj puta, na mjestu nekadašnjeg salaša oca Gerarda Tome Stantića također je podignut križ. Bio je to nekada Dragačin šor, a križ je podigao **Ivan Stipić** 1988. godine. U ovom šoru, u ataru prema Bajmaku nalazi se i izidani zid s udubljenjem za sliku i kip sveca koji je među Đurđinčanima poznat kao kapelica sv. Antuna, budući da

Dulićev (Čvarkov) križ

se ondje nalazi njegova slika i kip. »Kapelicu« je izgradio Antun Križan 1930.

Najmlađi Stipićeve križi

Na prostoru Pavlovca nalaze se tri križa. U ataru između Đurđina i Žednika križeve su podigli 1937. **Veco Šarčević** sa suprugom **Katicom Poljaković** i **Marko M. Vidaković** 1943. Šarčev križ poseban je, jer je jedini od starih križeva koji se i dalje nalazi kraj salaša u kojem žive potomci obitelji koja ga je podigla. Na Pavlovcu postoji i križ koji je podigao **Jašo Čović** 1926., međutim pronašli smo ga srušenog, što je bio jedini slučaj.

Od nekadašnjeg velikog Jožinog sela koje je, kako kažu, imalo čak i brijčnicu i mesnicu, ostao je samo križ koji je podigao **Joso Kujundžić** sa suprugom **Margom Vuković** 1912.

Na prostoru Đurđina postoji još jedan Kujundžićev križ, ali on se nalazi s druge strane sadašnjeg naselja, iza škole. Mještani kažu da ga je podigao **Lazo prdačno Hajludin**, a s obzirom na to da nema ploče s natpisom, godina je nepoznata. Ono što ovaj križ izdvaja od drugih je materijal od kojeg je napravljen – jedini je to križ na prostoru Đurđina koji je drveni. Ostali križevi napravljeni su od betona i kamena, a križ oca Gerarda od željeza.

Također samo dva križa imaju ogradu – spomenuti Šarčevićev i križ u selu za kojega nismo pronašli podatke.

Odlazaka pod križ, kako se govorilo, sjeća se Ivan Stipić Braco iz Đurđina.

»Svakog Velikog četvrtka se išlo pod križ. Išlo se prid sumrak. Bilo je uvijek puno svita, palile su se sviće i molile su se krunice. Ne jedna, više krunica. Išlo se pod križ i u nevolji, u raznim situacijama. To je bilo misto molitve. Svako je išo di mu je najbliži križ. Dok se nije izgradila crkva u Đurđinu naročito su bili važni ovi križovi, jel su nam najbliže crkve bile u Bajmaku i Žedniku«, kaže Stipić koji i danas ima veliku ljubav prema ovim objektima.

Održava čak četiri križa, od kojih je dva on i podigao te su to jedini križevi u Đurđinu podignuti u posljednjih gotovo stotinu godina.

Ono što je poznato o tom križu je da je izgrađen prije sredine prošloga stoljeća, jer je ograda oko njega stavljena naknadno, nakon što je skinuta s oltara u đurđinskoj crkvi poslije Drugog vaticanskog koncila.

Na teritoriju Đurđina nalaze se i dva križa koja je podigla obitelj Stipić. Za stariji, koji je na Pačirskom putu, se ne zna kada, niti tko ga je podigao. Obnovio ga je 1987. i održava ga **Ivan Stipić** čiji potomci su i podigli križ. Nalazi se nedaleko od Stipićeveg rodnoga salaša, na kojemu, kako kaže ova obitelj živi oduvijek, tako da je vjerojatno da je ovaj križ među starijima u Đurđinu.

Ivan Stipić je sa suprugom **Amalijom Dulić** 2001. podigao najmlađi križ krajputaš u Đurđinu. Križ je to koji se nalazi u blizini starog Stipićeveg križa, ali s druge strane salaša, uz za ovo vrijeme važniji pravac; asfaltni put Đurđin – Mišićevo. Stipić kaže kako ga je podigao na spomen svima onima koji su od '45. godine i nakon toga stradali i čija je zemlja bila konfiscirana i koja je vraćena '90-ih godina.

J. D. B.

O prezimenima bačkih Hrvata (LXXV.)

Latinović

»Za doba turske bijahu Latinovići uz Vidakoviće, Markoviće, Sučiće i Kaiće pripoznate voj-skovogje, a posle turskih i francuskih ratova, postanu tako rekuć silni gospodari ravne Bačke i prvi do-glavnici i savitnici kraljevi«, piše **Mijo Mandić** u članku, koji je objavljen u *Subotičkoj Danici* za 1908. Latinovići su jedina obitelj koja je dobila monografiju još u svoje vrijeme, tj. kada su predstavljali politički faktor u Bač-koj. Član Povijesnog društva Bačko-bodroške županije **Gyula Dudás** sastavio je obiteljsku povijest Latinovića: *A borsódi és katymári Latinovits-család története* (Som-bor, 1899.) Također, somborski list *Zombor és Vidéke* je u više prilika s hvalom pisao o Latino-vićima (28. XI. 1901.).

Veleposjednici

Braća **Danijel** i **Stipan** (sino-vi izvjesnog **Tadije**) 1719. dobi-li su plemstvo za ratne zasluge. Od Ugarske dvorske komore dobili su na korištenje Boršod i Leđen. **Joso** i **Ivan** Latinović otkupili su 1800. selo Kačmar od Ugarske dvorske komore i dobili pridjevak »od Kačmara«. Latinovići su za kratko vrijeme nakon toga proširili svoje ima-nje do bajskog, subotičkog i somborskog atara. Imali su re-zidencije (kaštele, bašte) u Kačmaru, u Boršotu, u Madarašu, Baji i u Budimpešti. Bili su pa-troni Kačmara, Boršoda i Ma-daraša. Povijest Bačke župa-nije nemoguće je zamisliti bez Latinovića. **Vince** (1821. – 1886.) i **Erno** (1854. – 1911.) su bili zastupnici na peštanskom saboru, **Pavle** (1856. – 1914.) je bio veliki župan Bačke, **Ivan** (18. st.) je bio kraljevski tajni savjetnik, **Gavro** (1825. – 1897.) je bio ka-lački kanonik i naslovni biskup, a **Karlo** (1800. – 1855.) je bio komesar carski (komesar povjerenik) za Bačku 1849. Također, niz županijskih zastupnika (varmeđaša) dolazi-lo je iz obitelji Latinović.

Renegati

Dobar poznavatelj Latinovića, Mijo Mandić piše: »Sta-riji Latinovići su dobro govorili bunjevački i nisu se stidili svoga porekla: ali mlađji plemići se pomadjariše« (*Naše*

slovo od 30. X. 1934). Latinovići nisu sudjelovali u prepo-rodu bačkih Hrvata, niti su pomagali rodoljubive inicijati-ve. *Neven* od 1. VI. 1890. s ogorčenjem piše: »A slavni Latinovići, ti gospodari naši?! e, oni su – s malo iznimkom – od pamtvika s bunjevcima loše postupali... Da smo jim po krvi braća i da smo jih sve do danas uz sve njevo ne-prijatno ponašanje pram nami u svačemu podpomagali, to su oni zaboravili. Da smo jim po krvi braća i da smo jih sve do danas uz sve njevo neprijatno ponašanje pram nami u svačemu podpomagali, to su oni zaboravili«.

Iznimka

Jedan od rijetkih Latinovića koji se korektno ophodio prema svojoj bunjevačkoj »braći« bio je **Ivan Latinović** (1819. – 1892.). *Neven* od 1. II. 1892. piše: »On je i kao dite i kao mladić gledao i znao kako su stariji Latinovići ko pravi priprosti Bunjevci se nosili i sa ljudma obćili. Za

njegova ditinstva nije bio kačmarac-bunjevac podregjenik, već samostalan gazda, domaćin, pastir il lemeš. Iz ove blažene dobe. – premda se nije više ni on smio Bunjevcem držati, a da ga da-našnje slobodoumlje panslavom il izda-jicom neokrsti, – sačuvo je ništo malo boljega čuvstva i za nas. Bunjevačko pravo, bar u crkvi štitió je očito. Prven-stvo bunjevačko nije dao podrediti, za-bašuriti ni za čiju volju«.

Loše gazdovanje

Neki Latinovići su bili na glasu po lošem gazdovanju. *Neven* od 1. VIII. 1895. s negodovanjem piše kako se Ernest (Nestika) Latinović (1854. – 1911.) ophodi prema imanju koje je naslijedio od predaka: »Nestika Latinović prodo svoje boršocko dobro za 420,000 fo-rinti! Lako je prodavati, kad su čestiti pradiđovi stekli! Neznam hoćel' imat šta prodavati oni što ostanu iza ovaki nedostojnih unuka?«. Drugom prilikom *Neven* od 1. X. 1896. piše: »Ernest La-

tinović, saborski poslanik kotara legjenskog, koji je sav svoj imetak utuko, postat će velikim županom u Mošonj-skoj županiji«.

Interes za korijene

Veliki župan Sombora Pavle Latinović je možda bio asimiliran, ali ga je itekako zanimalo njegovo hrvatsko podrijetlo. Primjerice, *Neven* od 1. VIII. 1902. piše: »Po-visničko društvo županije Bač Bodrog držalo je sidnicu 3-eg srpnja. Na poziv nadžupana Pavla Latinovića odre-gjeno je, da se prouči uzroci selitbe naših pradiđova. Da nužne podatke iskupi, društvo će poslat jednog člana u Rim i zagrebački franjevački samostan«.

BORSÓDI LATINOVICS PÁL
Bács-Bodrog-vármegye és Zombor uatb. kir. város főispánja.

Održana prva razina kviza *Čitanjem do zvijezda*

»Čitam, mislim, razgovaram...«

»Čitam, mislim, razgovaram...« tema je 15. sezone natjecanja u znanju i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* koje diljem Hrvatske organizira Knjižničarsko društvo Međimurske županije, a u Subotici ga provodi Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*. U ovom izvrsnom projektu za poticanje čitanja sudjeluju i učenici viših odjela osnovnih škola u Subotici i Đurđinu koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Stoga je održana i prva školska razina kviza znanja nakon koje su formirane tročlane ekipe koje će natjecanje nastaviti na županijskoj (međuškolskoj) razini nakon Uskrsa. Tada će uz kviz znanja natjecanje biti održano i u kategoriji plakata, a autor najboljeg plakata i pobjednička ekipa na testu znanja predstavljat će našu zajednicu na državnoj razini početkom svibnja u Čakovcu (Hrvatska).

Za sudjelovanje u ovom projektu učenici su pročitali tri knjige:

Melita Rundek: *Moja baka je zmaj*

Nada Mihelčić: *Zeleni pas i*

Vlasta Golub: *Eva, mala žena.*

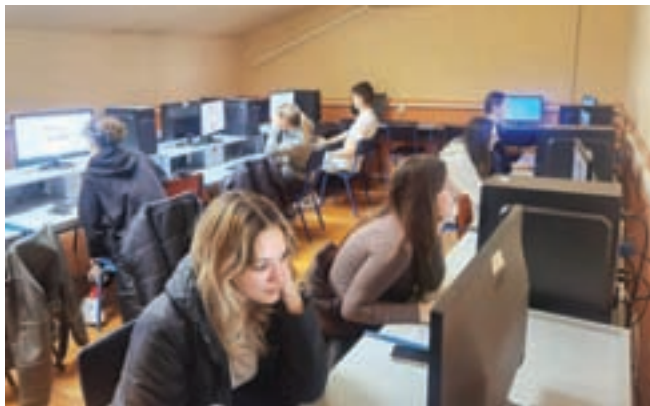
Još jednom dokazali smo kako se čitanjem možeš vići u visine, a onda... nebo je granica.

B. I.

Poznati rezultati Regionalne razine *Mreže čitanja*

Natjecanje nastavlja šestero srednjoškolaca

Od 31 učenika subotičke Gimnazije *Svetozar Marković*, Politehničke i Srednje medicinske škole koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, a koji su sudjelovali na drugoj, regionalnoj razini kviza *Mreža čitanja*, održanoj 8. ožujka, njih šestero osvojilo je potreban broj bodova za daljnje natjecanje. To su **Karlo Kujundžić**, **Marko Cvijetić**, **Marija Magdalena Huska**, **Valentin Čović** i **Lucija Horvacki** iz Gimnazije te **Tea Narančić** iz Politehničke srednje škole. Oni su naša reprezentacija koja će nas predstavljati na posljednjoj, nacionalnoj razini kviza *Mreža čitanja* koja je planirana za 10. svibnja. Budući da je tema ovogodišnjeg kviza za školsku 2023./24. godinu »U mreži odrastanja: izazovi i prepreke«, pored prva dva naslova, djela **Zorana Žmirića** *Hotel Wartburg* i **Marjane Satrapi** *Perzepolis*, koja su trebali pročitati za ovu regionalnu razinu, za posljednje natjecanje u ovoj sezoni srednjoškolci će čitati i posljednji naslov iz ponude, a to je kulturni klasik, knjiga **Christiane F.** *Mi djeca s kolodvora ZOO*.

Kviz za poticanje čitanja i kreativnosti *Mreža čitanja* organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

B. I.

U Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici

Čokoladna potraga

U dvorištu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici živi mali zeko koji je i ove godine pripremio čokoladna jaja i zečeve za djecu iz vrtića u Subotici, Tavankutu i Đurđinu gdje se rad odvija na hrvatskom jeziku. To vam je inače **TAJNA** i zeko se baš ne voli vidjeti, ali je svake godine vrijedan i obraduje mališane koji nestrpljivo iščekuju Uskrs. Stoga je generalni konzul **Velimir Pleša** i ove godine organizirao potragu za čokoladnim jajima.

ma koja se dogodila 18. ožujka u dvorištu konzulata. Kako je samo bilo veselo i razdragano toga dana! Svi su došli radosni i orni. Skupa sa svojim odgojiteljicama i odgojiteljima bila su tu djeca iz vrtića *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser* iz Subotice, iz vrtića *Petar Pan* iz Tavankuta i grupa *Leptirići* iz vrtića pri OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina. Pripremili su oni i mali program za njihovog domaćina. Pjevali se, recitali i pomalo plesalo, a osoblje konzulata je mališane okrijepilo prije nego se daju na ozbiljan i težak posao. U ovu aktivnost ih je uvela i vodila knjižničarska savjetnica **Bernadica Ivanković**, koja je na ulazu u konzulat od poštara dobila pismo adresirano na malog zeka, a poslao ga je veliki zeko iz Zečjeg gnijezda u šumi. Tada je bilo jasno da mali zeko doista živi u konzulatu i da ih i ove godine čeka s darovima. Ali naravno, to je **TAJNA**, jer se zeko ne voli previše hvaliti dobrim djelima. A prijatelji iz vrtića su bili također dobri pa su nakon potrage među sobom podijelili ulov kako nitko ne bi bio uskraćen i žalostan.

Ohrabreni ovom potragom sada će svi lakše dočekati Uskrs koji samo što nije.

H. R.

Posljednji dani za kviz *Čitam i skitam* Uskoro izvlačenje

Daje se na znanje da se kviz *Čitam i skitam* završava u četvrtak, 28. ožujka. Do tada svi osnovci, koji to žele, i koji su članovi Gradske knjižnice Subotica, mogu popuniti upitnik i sudjelovati u nagradnoj igri.

Podsjećamo da je tema za učenike od 1. do 4. razreda osnovne škole: književnici za djecu – jubilarci odnosno **Gustav Krklec**: *Neostvarive želje* (125 godina od rođenja), **Mato Lovrak**: *Micek, Mucek i Dedek* (125 godina od rođenja i 50 godina od smrti) i **Ivana Brlić Mažuranić**: *Gavran i Ilija* (150 godina od rođenja).

Učenici od 5. do 8. razreda osnovne škole čitaju ulomke iz romana: **Julijana Matanović**: *Vežanje tenisica s jednom nepoznanicom*, **Ivana Guljašević**: *Moja slavna prijateljica* i **Snježana Babić Višnjik**: *Puhni u jedra*.

UPITNIK
od 1. do 4. razreda – hrvatski
jezik

Kviz za poticanje čitanja
ČITAM / SKITAM

I najvažnije, dok traje kviz, odnosno do 28. ožujka, godišnja članarina za djecu osnovnoškolske dobi je svega 300 dinara, a to je i uvjet za sudjelovanje u nagradnoj igri. Ista pravila važe na Dječjem odjelu Gradske knjižnice Subotica kao i u svim njezinim područnim knjižnicama.

Javno izvlačenje nagrada bit će 4. travnja u staroj čitaonici subotičke knjižnice, s početkom u 12 sati. Glavna nagrada će kao i svake godine biti bicikl, a bit će podijeljeno i mnoštvo drugih vrijednih nagrada.

Vidimo se na izvlačenju!

B. I.

Rezultati Zonske smotre recitatora u Subotici

Emilia Tonković opet najbolja

Emilia Tonković, učenica 4. razreda Osnovne škole *Ivan Milutinović* u Subotici, kao recitatorica mlađeg uzrasta na hrvatskom jeziku, i ove je godine pobijedila na Zonskoj smotri

recitatora *Pjesniče naroda mog* koja je održana 15. ožujka u Subotici. Toga dana u Gradskoj knjižnici Subotica poeziju su kazivali učenici iz Subotice, Apatina, Sombora, Bačke Topole, Ade, Sente i Malog Idoša, a koji su bili najbolji na općinskim natjecanjima pomenutih mjesta.

Osim Emilije, od recitatora na hrvatskom jeziku pobijedio je i srednjoškolac **Marijan Rukavina**, recitator Hrvatske čitaonice iz Subotice. Njih dvoje sudjelovat će na Pokrajinskoj smotri recitatora *Pjesniče naroda mog* koja će biti održana od 19. do 21. travnja u Sečnju.

Pratit ćemo ih i na ovom natjecanju.

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA NA OKOLIŠ

Dana 18. 3. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-20/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: Izgradnja solarnog parka (solarne elektrane) »Venera Solar« 2700 kW na zemlji, na katastarskoj parceli 32503/1 K. O. Donji grad, Subotica, čiji je nositelj »Venera Solar« d.o.o. Subotica, Franje Kluza br. 144 A, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 26. 3. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.
Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.
Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.
Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:
– ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
– utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
– srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
– četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*
Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta.
Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Zemlje Amazonije

Najveća slana pustinja na svijetu i ostala čuda

Što je važnije: živjeti u mjestu koje volite ili raditi posao u kojem uživate? Meni je ta dilema bila apsolutno neprivlačna, tim više što su svi odgovarali prilično slično i tvrdili da su obje stavke važne. Slažem se, ali pomalo je dosadno donositi ispravne odluke. Zar ne možemo barem na početku, vođeni instinktom, izabrati jedno? Razmislite, je li važno živjeti u lijepom gradu, punom mogućnosti za aktivnosti nakon posla ili je puno važnije imati prekrasan posao, prekrasne kolege, prekrasnu plaću i sve to upakirano u predivan posao iz snova. Kad smo sjekli, presjekla sam na ovo drugo jer vjerujem da nema mjesta koje ne nudi barem nešto lijepo za svakodnevni život. Svakoga dana provodimo puno vremena na poslu i važno je da volimo ono što radimo i da je dobro plaćeno. I onda, na kraju dana, uvijek možemo, s dobrom plaćom, na dobrom poslu, otputovati na druga mjesta i istraživati. Ne znam, možda sam u krivu, ali u ovom krugu biram i zamišljam kamo putujem u slobodno vrijeme.

Zaista sam jako ponosna na ustrajnost u seriji Južna Amerika. Približavamo se drugoj polovici zemalja i ovoj tjedna idemo u Boliviju.

Bolivija se nalazi u srcu Južne Amerike. To je zemlja bogate povijesti i spektakularnih krajolika, bogata raznolikom prirodom, kulturnim blagom i mogućnostima avanture.

Jedna od najupečatljivijih značajki Bolivije je njezin geografski kontrast. Od visokih planina Anda do gustih šuma Amazone, Bolivija nudi raznolikost koja će zadovoljiti svakog putnika. U njezinoj divljini možete istraživati netaknute krajolike i promatrati raznoliku floru i faunu.

Bolivijska čuda

Salar de Uyuni, najveća slana ravnica na svijetu, jedno je od najimpresivnijih prirodnih čuda Bolivije. Ovaj golemi slani krajolik, koji se proteže na tisućama če-

tvornih kilometara, predstavlja nestvaran prizor, posebno u kišnoj sezoni kada se površina pretvara u golemo zrcalo. U blizini se nalazi Nacionalni rezervat prirode Eduardo Avaroa, dom gejzira, toplih izvora i prekrasnih laguna, poput Lagune Colorade i Lagune Verde.

Za ljubitelje avanture planina Huayna Potosi nudi izazovne pješačke staze i spektakularne poglede sa svojih vrhova. Grad La Paz, smješten na nadmorskoj visini od preko 3.500 metara, jedan je od najviših glavnih gradova na svijetu, sa živopisnim tržnicama, bogatom kulturnom scenom i spektakularnim panoramskim pogledom.

Ponuda kao na natjecanju

Bolivija je također dom nekoliko važnih arheoloških nalazišta, uključujući Tiwanaku, drevni grad koji je bio središte moćne civilizacije prije Inka. Ovo arheološko nalazište otkriva drevne građevine, hramove i artefakte koji svjedoče o bogatoj povijesti regije.

Za one koji žele istražiti lokalnu kulturu, grad Sucre nudi šarmantne kolonijalne ulice, prekrasne crkve i fascinantne muzeje koji prikazuju povijest Bolivije. Također, grad Potosi, nekoć jedan od najbogatijih gradova Južne Amerike zbog ogromnih rudnika srebra sada nudi fascinantno uvid u povijest rudarstva i kolonijalne arhitekture.

Bolivija je poznata i po svojim tradicionalnim festivalima, kao što je Oruro karneval, koji je UNESCO proglasio »Međunarodnim remek-djelom nematerijalne kulturne baštine čovječanstva«. Održava se svake godine u veljači, ovaj festival je pun glazbe, plesa i šarenih maski, predstavljajući bogatstvo bolivijske kulture i tradicije.

Uz sve to, bolivijska kuhinja nudi jedinstvena gastronomska iskustva, uz jela poput juhe s lišćem kokosa, tradicionalnih empanada i ukusnih specijaliteta s roštilja.

Bolivija je destinacija koja očarava i zavodi prvenstveno svojom prirodom. S popisom poput ovog koji smo ovdje napravili nećemo biti očarani, ali ima smisla očekivati očaranost.

Gorana Koporan

Hrvatska izborila Olimpijske igre

Rukometaši idu u Pariz

Blijede igre muške rukometne reprezentacije Hrvatske na posljednjem Europskom prvenstvu polučile su otkaz izborniku **Goranu Perkovicu** i donijele opravdani strah pred olimpijski kvalifikacijski turnir u Hannoveru. U konkurenciji domaćina Njemačke i najugodnijeg iznenađenja Eura, zahuktale Austrije, te outsidersa Alžira trebalo se izboriti za jedno od prva dva mjesta koja su jamčila odlazak na Olimpijadu. Prostora za rizik nije bilo pa se čelništvo Rukometnog saveza odlučilo, prvi puta u povijesti hrvatskog rukometa, za izbor inozemnog trenerskog stručnjaka. I nije pogriješilo...

Dagur Sigurdsson

Iskusni rukometni strateg s Islanda, koji je zbog Hrvatske ostavio unosni ugovor na klupi Japana (također zahvaljujući njemu kvalificiranog za Pariz), pokazao je prošlog tjedna svu raskoš svoga sportskoga umijeća. Iako je praktično održao svega par treninga s trenutno najboljim hrvatskim rukometašima, u rekordno kratkom roku uspio je uspostaviti balans između njihovog nespornog talenta i potrebitih igračkih doprinosa kada je u pitanju igra za nacionalni tim. Izbor prve postave, rotacije u sferi igranja obrane i napada, odmaranje i doziranje pojedinih, dotad, standardnih prvotimaca, prijelaz na staru formaciju 5 – 1, ali prije svega očevitna homogenizacija cijele momčadi i toliko željena srčanost i borbenost tijekom cijelog susreta. Hrvatska je u Hannoveru igrala kao nekad, kada su se nizale brojne medalje na najvećim rukometnim smotrama, a momčad je disala kao jedan. I superiorno nadvisila sve svoje rivale. Prvo je apsolvirana Austrija (35:29), kao realno potencijalni glavni rival za prolazak na OI, a potom je pred domaćim gledalištem nadigrana i domaća selekcija Njemačke (33:30) i osigurana olimpijska viza. **Dagur Sigurdsson** u startu je obavio posao zbog kojeg je i angažiran, a svojim ponašanjem osvojio je srca svih hrvatskih ljubitelja rukometa. Osobito kada je pjevao hrvatsku himnu i držao ruku na srcu. Pobjeda protiv Alžira (34:22), iako

rezultatski nevažna, baš naprotiv bila je važna novom izborniku da pruži šansu i igračima iz tzv. drugog plana i uvidi s kakvim potencijalom raspolaže u budućem predolimpijskom razdoblju. Vrijeme mu sada ide na ruku, ima nekoliko mjeseci da potpuno posloži sve linije i kreira momčad koja će biti sposobna uhvatiti se u koštac s najboljim svjetskim momčadima. I konačno, poslije nekoliko dugih i posnih godina, ponovno se naći u borbi za odličja. Posljednji put me-

Foto: Hina

dalja (srebrna) osvojena je 2020. godine na EP-u kojemu su domaćini bili Austrija, Norveška i Švedska. Također, ne-mojmo nikako zaboraviti kako je Hrvatska propustila prošlu Olimpijadu u Tokiju zahvaljujući neuspjehu u kvalifikacijama, a sada je kroz njih superiorno projurila.

D. P.

Potencijalni protivnici u Parizu

Potovi uoči ždrijeba:

- Pot 1 – Danska, Španjolska
- Pot 2 – Hrvatska, Norveška
- Pot 3 – Mađarska, Njemačka
- Pot 4 – Slovenija, Francuska
- Pot 5 – Švedska, Egipat
- Pot 6 – Argentina, Japan

KOŠARKA**ABA liga**

Nakon 23 odigrana prvenstvena kola u Regionalnoj košarkaškoj ligi na tablici ABA lige vodi *Crvena zvezda*

Foto: Hina/ Dario GRZELJ

s najboljim skorom od 20 pobjeda i 3 poraza. Najbolje plasirana hrvatska momčad je *Zadar* na visokoj četvrtoj poziciji (14-9), dok je *Split* deveti (10-12), a *Cibona* deseta (8-15).

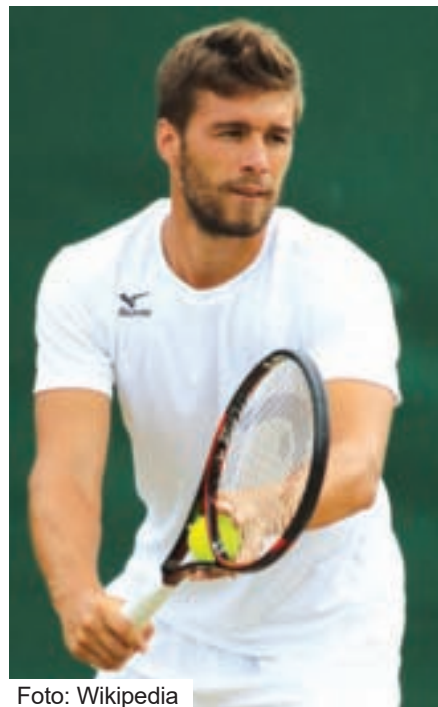
TENIS**Mektić pobjednik parova u Indian Wellsu**

Foto: Wikipedia

U svom 44. finalu, koje je igrao na turniru iz Masters serije u Indian Wellsu, hrvatski tenisač **Nikola Mektić** je skupa s **Wesleyem Koolhofom** stigao do svog 28. pobjedničkog naslova. Hrvatsko-nizozemska kombinacija slavila je u dva tie breaka (7:6, 7:6) protiv španjolsko-argentinskog para **Granoillers/Zeballos**.

POGLED S TRIBINA**Reprezentativna stanka**

Najbolji hrvatski nogometni reprezentativci igrat će u Egiptu, na prigodnom turniru na kome, uz selekciju domaćina sudjeluju i nacionalne selekcije Novog Zelanda i Tunisa. Upravo će Tunis biti prvi protivnik u polufinalnom duelu (23. ožujka), u susretu kome će izbornik **Zlatko Dalić**, poslije duže stanke, imati prigodu vidjeti kako »diše« momčad koju sprema za nastup na Europskom prvenstvu u Njemačkoj. Pobjednici polufinala igrat će tri

dana kasnije u finalu (26. ožujka), a istoga dana i poraženi u susretu za treće mjesto. Evo i na koje igrače računa izbornik: **Dominik Livaković, Ivica Ivušić, Dominik Kotarski, Nediljko Labrović, Domagoj Vida, Josip Juranović, Joško Gvardiol, Borna Sosa, Josip Stanišić, Duje Čaleta Car, Martin Erlić, Marin Pongračić, Luka Modrić, Mateo Kovačić, Marcelo Brozović, Mario Pašalić, Nikola Vlašić, Lovro Majer, Luka Ivanušec, Marco Pašalić, Ivan Perišić, Andrej Kramarić, Bruno Petković, Marko Pjaca, Ante Budimir.**

S druge strane, nastupajuća reprezentativna stanka zaustavlja zahuktalo prvenstvo 1. HNL i čini se kako će najviše goditi posrnulom *Hajduku* i europski »ranjenom« *Dinamu*, a vjerojatno najmanje apsolutnom lideru *Rijeci*. Gostujućom pobjedom protiv *Slavena* (1:0) u Koprivnici, Riječani su maksimalno iskoristili domaći kiks *Hajduka* protiv *Lokomotive* (1:2) i pobjegli na velikih 4 boda prednosti. Porazom Splitskana okoristio se i *Dinamo* koji se sigurnom pobjedom protiv fenjeraša *Rudeša* (3:0) našao u prilici da, nakon odigranog zaostalog susreta, i preskoči *bile* na drugoj poziciji. U nastavku prvenstvene utrke očekuje nas nekoliko velikih derbija, prvo *Hajduka* i *Dinama*, a potom i *Rijeke* i *Hajduka*, nakon kojih bi se mnoge stvari mogle raščistiti. Ali prvo da vidimo kako igraju *vatreni*.

D. P.

Foto: Hina/ Dario GRZELJ

Umotvorine

- * Prava priroda stvari voli se skrivati.
- * S poda ne možeš pasti.
- * I o tebi se radi kad gori susjedova kuća.

Vicevi, šale...

Dečko djevojci:

– Previše si ljubomorna, moja tolerancija je sve tanja.

Ona:

– Tko ti je ta Tanja?

Razgovor supružnika:

– Zatvori prozor, vani je hladno.

– Pa i ako ga zatvorim, i dalje će vani biti hladno.

Mudrolije

* Kad ideš kod bogataša možeš se nagledati, kad ideš kod siromaha možeš se najesti.

* Prijatelju, tko ti je natovarilo toliki teret na leđa? Tek ponešto život, a mnogo toga ja sâm.

* Varalica misli da svi varaju, lažov da svi lažu, loš da su svi loši, a dobar da su svi dobri. Svatko polazi od sebe.

Vremeplov – iz naše arhive

Dan hrvatske zajednice, 2014.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova) Otelio se

Bila jedna blagoslovljena kuća – dice u njoj koliko očeš. U tom nije bilo nevolje jel su dica zdrava ko tuckovi, a kad poodrastu poso se vaća za nji. E, al u svakom žitu ima i kukolja i tako se i tu jedan izmetnio. Svako dite sisa dok mu je vrime, al ovom nikad dosta. Lin je i žvakat i kad ga je mater odbila od sise, a on pod krave. Nasisa se, zavuče se digod i spava ko mačak. Porasto je već, ta pravi momak za ženidbu, a on još uvijek tako. Nije to bilo na diku njegovima ni dok je bio mali, al je sad i ta nevolja da on posisa sve mliko od krava i čeljadima ne ostane ni kapi zarad lika. Sisa, ne radi ništa, pa se ugojio da bi bio zdravo koristan, samo da je kojom srićom bio krmče.

Svituju ga, al njemu ne pomaže ništa osim kuge jel prike smrti. Od silnog mlika trbu mu se naduo da jedva vidi od njega kud koraca. Šta će s njim kad ništa ne pomaže već mu otac jedared zapriti:

– Sinko, ako se ne maniš za vrimenta, znaš li ti da ćeš se otelit? Vidiš koliki ti je već trbu!

– Pa nek! – on je samo odmanio.

Kad ne pomaže ni svit ni zastrašivanje, šta će otac već će ga otirat u svit. Siroma čovik se poplašio da će mu se ovako još zapravo raspuknit. Misle, kad ode u svit, omršaviće jel nije vridan sebi kruva zaradit.

Momak ode i prvo več se ište na konak u jedan salaš. Ljudi ga pušte u košaru, a njemu to baš i triba. Ne traži on sobu kad su krave u košari. Ne da bi se isko u sobu nego ne ište ni večeru, već kako su čeljad izmakla, a on za vime. Kad se onda nasiso, samo se izvalio i opružio na slami koliko je dugačak. Linčina spava, ta ne bi se razbudio da mu se salaš ruši nad glavom.

A te noći jedna krava se otelila, al tako nesrićno da je uginila. Ljudi nisu znali šta bi. Imali su doduše drugu kravu, al se ta zdravo vućala. Sklonili su je iz košare da ne ubije tele, al šta će s njim kad mu je mater uginila?! Dotle su gatali dok nisu nagatali da ga metnu nuz momka. Ko vele, nuz tako debelog gosta teletu će bar bit vruće, a ujutru će već vidit šta će s njim.

Lini momak ni ne klapi šta se te noći događalo dok je on spavo, al kad se u zoru trgo iza sna, a tele ga liže po rukama. Tele ko tele, šta ono zna. Vidi, živ stvor nuz njega, pa ga liže. Al kad je onaj to vidio, a još i to da u košari nema krava, skočio je kako još u životu nije. Ode linčina ko da ga nikad nije ni bilo u toj košari. I kad se jedared zauko, tako je koraco do kuće da mu je trbu splasnio bolje neg probušeni mijur.

– Otkud tebe već kući?! – čeljad stala u čudu kad su ga vidili kako je već drugi dan osvanio u avliji.

– Al bar da nisam ni odlazio! – on oma udario u plač i u tužbu.

– Ta koja nevolja te je uvalila?

– Zar ne vidite kako mi je trbu splasnio? – on samo plače.

Kad je otac to vidio, znao je da se njegov lini sin digod dobro opeko, pa će se našalit:

– Sinko, da se ti nisi već otelio?

– Jesam, bačo, – on je samo zajico. – Jesam, al nemojte nikom kazat, a ja nikad više mliko neću uzet u usta. Nikad više, samo me nemojte iznet svitu na glas.

Otac bi se smijo na sva usta kad je to čuo, a još kad mu je sin ispriповido kako se to dogodilo. Smijo bi se, al se napravio ozbiljan i kaže:

– Vidiš, vidiš, sinko, da se nisi otelio, ti se ne bi opametio još ni sad. Nije ti dao taj veliki trbu.

Al sad mu nije dugo pripovido već ga uzo za uši i na poso. Momak oće drage volje i još veli:

– Al bar da nisam išo od kuće. Tako bi se tu otelio, pa bi imali bar tu hasnu od tog što sam popio to silno mliko. A ovako sam od teške sramote ostavio tamo još i tele, i to u salašu di sam se svega jedared nasiso!

Pričao Marko Vojnić Purčar

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Na tač

Otoplilo i klupčica oživila. Baka Janja i druge zauzele svoje mesto na sokaku. Malo se ko još gužvu na klupčice jel dugo nisu sidile na nje, zaboravile da se kadgod triba i satisnit. Ja izno moj stolčac pa se komotno namistio. Baka Janja ovaj put pridupridila strina Evču pa će: »Eto, čeljadi moja, ovo vam moram kazat da ne trune u mene. Ni za pofaljit se, al cigurno ja nisam kriva. Ta godine su to, ko će sve popamtit, što j' bilo, što j' sade pa se još brinit kako i šta će bit. Znam da sam izlapila, al nisam baš mislila da sam ovoliko. Slušajte. Pofaljila sam vam se prija misec dana da smo se u kuće ponovili. Kupila dica novu kujnu, kako bi se po novom, moderno kazalo, kujna ko svemirski brod. Nisam se bunila, odavno moja ni poslidnja, al i ona kujna od prija je mene bila dobra. Da krenem. Niki dan snaja mi kaže da će oni it oma ujutru u varoš, a ja da u podne pristav sve kuvat i peč. Sve pripravlila, a ja sam da krenem u dvanajst. A u nove kujne sve, što b' rekli, na tač. Ko ne zna šta j' na tač da kažem to j' ono kad prstem sam pipneš. Nit pritisnit puce, nit okrenit, sam pipnit. Jeste ona mene pokazala kako šta, čak sam i probala i zapisala al sve to ispalo ko da i nije. I tako ja krenila pipat, napipavat. Pipnem ovo za otključat, neće. Pa ovo. Sve se palji pa se gasi. Iskaču strilje, crte, plusevi i minusi kako b' moderno rekli. Odmorim pa ope'. Popijem piluru da se umirim. Pa ope'. Pa popijem drugu, neće. Ko da kujna ide na pilure, a ni na tač. Bašim se ja posla, pipanja i kujne na tač. Vidim od jida i maramu sam skinila, kika mi se rasčupala. Pendžer otvorila da se razladim. Prokuvala ja, al na tač neće. Covala sam da se ispovidat moram. Došli kući iz varoši. Još s vrati viču da mečem tanjure. I šta da vam kažem kako su se iznenadili kako nema ni tanjura ni jila. Ni da ni gotovo već i nema«. Gledim, strina Evča se sjaji od dragosti, sa' će ona baka Janju poklopit: »Baka Janjo, Vi ste baš zaostali. Pa to j' sad odviše moderno. Na tač. Sve u kujne na tač. Ta to i mala dica znu. To j' lako i naučit. Pipkaš i ništa ne možeš pokvarit. Sve ide, što b' rekli, samo od sebe. Ta na tač ide mlogo šta u današnjem svitu«. Bome ni ni završila redovno strina Evča, a baka Manda skočila: »Janjo, imaš pravo, ni da imaš pravo već i više. A ti, Evča, lako se tebe praviti važna, imaš skoro po vika godina manje neg mi pa ti sve lako. Da j' dragi Bog tio, on bi oma sve napravio oma na tač a ne b' se sade sitio napraviti to nama starima. Vražja su to posla«. Baka Marica objašnjava kako j' i ona tako prošla sa mirakulom od veš mašine i mašinom za sude: »Evo, i ja vam od sramote nisam tila kazat, i naše pranje ostalo neoprano. Ni ja nisam znala pipnit kako triba. A te mirakule za pranje sam čutu. Sna se brundala cili dan ko da sam tila da se ne opere«. Vidim i baka Tonka će: »Žene, Marne pa pusto ti bilo prijašnje kujne i svega. Bio šporenj. Naložiš i na njemu kuvaš, pečeš, još i grije. Ta ugriješ vode, opereš na dvoru šta triba. Brez da j' na tač, a moglo se svašta, skoro sve. Sade kako vidim još malo pa će se rodivat i umirat na taj tač. Vala to nećemo dočekat, al kako ide ko zna«. Čutim al se mislim, ta da one znu šta sve danaske ima na tač, šta će sve već sutra bit, noćaske bi otpakovale na 'naj svit kake su. Jel to na tač val za svakog.

U NEKOLIKO SLIKA

Osijek

Uskrsni pleteni kolač

Pred nama je Veliki tjedan, vrijeme kada se intenzivnije pripremamo za nadolazeći blagdan. Pored duhovnog aspekta, kućanice ovih dana pripremaju i hranu za Uskrs. Ono što će zasigurno svi imati ovih dana na stolu i u košarici za blagoslov jela je i pleteni uskrsni kolač. Neki ga kupe, neki sami prave, a za nas ga je napravila **Slavica Prčić** iz Đurđina.

Ona je ovaj recept dobila od prijateljice i kaže da ga koristi godinama. Uz uskrsni i božićni kolač od ovoga tijesta Slavica pravi i *lakumiće*, pogače... Kaže, uvijek uspije, može stajati dani-ma i bude svjež i mekan kao prvog dana.

Sastojci:

- 1 svježi kvasac
- 2 dl mlake vode
- 2 dl mlijeka
- 2 dl ulja
- 1 žličica soli
- 4 jušne žlice šećera
- 1 jaje po želji
- 1 kg mekanog brašna

Postupak:

Ugrijati mlijeko da bude mlako, sipati ga u manju posudu te dodati žlicu šećera i u to izmrviti kvasac i promiješati. Za to vrijeme u veću posudu sipati vodu, ostatak mlijeka, ulje i jaje po želji. Kada se kvasac di-gne, za 15-ak minuta, sipati i njega u posudu te dodati brašno. Tijesto umijesiti tako da ne bude niti jako tvrdo niti jako mekano. Mijesiti dok ne očisti posudu u kojoj je. Na kraju treba biti blago ljepljivo, vlažnije... Pokriti ga krpom i ostaviti da se diže satičak. Kad se tijesto udvostruči, može se oblikovati u kolač, a može se i premijesiti još jednom ako se ima vremena. Tijesto će biti prozračnije i ljepše što se više bude mijesilo.

Uskrсни kolač oblikuje se tako što se tijesto podijeli na pet jednakih dijelova koji se razvuku u dugačke trake. Od tri trake pletiti pletenicu i sastaviti je u krug. Preostale dvije trake umotati i obaviti oko napravljeno-g kruga od pletenica. Kolač s daske premjestiti u tepsiju i premazati razmućenim jajetom. U razmuće-no jaje prije premazivanja kolača dodati koju kap ulja kako bi kolač bio sjajniji i mekši.

Pećnicu ugrijati na 250 stupnjeva, a kada se kolač stavi smanjiti na 180 stupnjeva. Peći 35-40 minuta, tj. dok ne porumeni. Pečeni kolač umiti s vodom kako bi mu kora bila sjajnija. Sjeći ga kada se ohladi.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamenska vozila.

www.mlos.rs
011/ 715 23 00

Vlasnik je dužan držati vozilo osigurano

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

DICSŐSÉG ISTENNEK
DEHE AZ EMBEREKNEK
SLAVA BOCU
A VERELJÓDIMA NA ZEMLJI
VODICATO OVAJ KRIZ
MARKO M. VIDAKOVIC
15. JAN. 1943